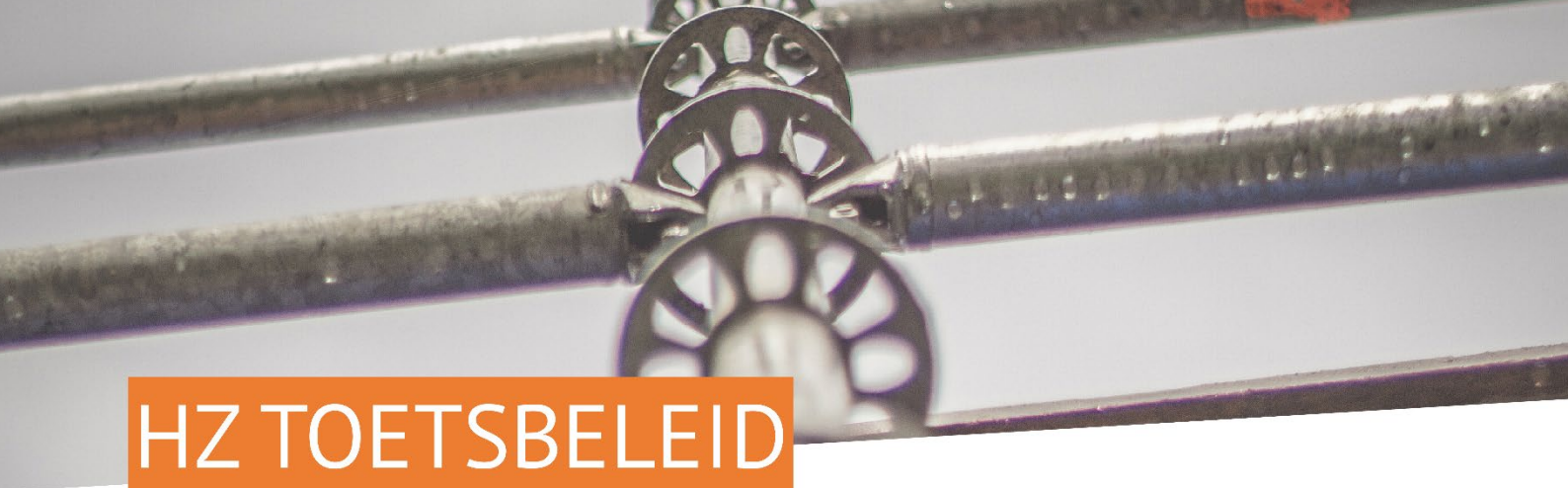

HZ TOETSBELEID

DIENT ONDERWIJS, ONDERZOEK, & KWALITEIT

Versie 6 januari 2022

*Vastgesteld door het College van Bestuur op 25 januari 2022,
met instemming van de Examencommissie (1 december 2021)*

Dienst Onderwijs,
Onderzoek, & Kwaliteit

Martijn Leenknecht
Dorette Schotpoort

Voorwoord

De HZ University of Applied Sciences heeft een breed aanbod van voltijds-, deeltijds- en duale bacheloropleidingen, voltijds- en deeltijds- Associate degree opleidingen, een professionele masteropleiding en cursussen voor professionals uit het werkveld. Welk traject een student ook kiest, hij¹ wordt gestimuleerd zijn competenties optimaal te ontwikkelen. Uitgangspunt van dit toetsbeleid vormt daarom de persoonlijke ontwikkeling van de student tot een competent beroepsbeoefenaar.

Dit beleid is geschreven om alle betrokkenen bij toetsen handvatten te bieden om zo goed mogelijk invulling te geven aan hun rol of verantwoordelijkheid. Het beleid bevat richtlijnen en uitgangspunten die bedoeld zijn om sturing te geven aan het proces van toetsen binnen de HZ en is op alle toetsen van toepassing.

Het toetsbeleid staat niet op zichzelf, maar is nauw verbonden met de overige HZ- (beleids)kaders. Zo past het toetsbeleid bij het instellingsplan (strategische initiatieven 'uitdagend onderwijs' en 'onderzoek is onderwijs') en is het een directe concretisering van Student- en Procesgericht Onderwijs (SPO; zie het [HZ-onderwijskompas](#) voor een uitwerking). Daarnaast is het toetsbeleid in lijn met geldende externe kaders, zoals de WHW, NVAO-accreditatiekaders, en de kwaliteiten van de toetsbekwame hbo-professional.

Het toetsbeleid bevat een uitgewerkte toetsvisie, kwaliteitscriteria, proces van toetsen, en een overzicht van actoren. De toetsvisie en kwaliteitscriteria vormen de generieke uitgangspunten die in het gehele beleid tot uitdrukking komen. Het toetsproces beschrijft welke keuzes gemaakt dienen te worden door de opleidingen, en de toetsvisie in combinatie met het onderwijsconcept Student- en Procesgericht Onderwijs biedt richtlijnen voor hoe de keuzes gemaakt kunnen worden. Dit betekent dat diverse benaderingen, bijvoorbeeld flexibilisering of [programmatisch toetsen](#), passen binnen het toetsproces, zolang opleidingen het onderwijsconcept én de toetsvisie leidend laten zijn in de keuzes en afspraken die ze maken. De actoren en hun verantwoordelijkheden en taken komen aan bod in het beschreven toetsproces en worden bovendien in een afzonderlijk overzicht uiteengezet.

Dit pdf-document is het brondocument van het HZ Toetsbeleid. Verdere uitwerking van dit document, inclusief handige tools, filmpjes, instrumenten, en handreikingen is opgenomen op de HZ-Learnpagina [HZ Toetsbeleid](#).

¹ Voor de leesbaarheid wordt in het toetsbeleid steeds hij/zijn gebruikt. In deze gevallen kan ook elk ander voornaamwoord worden gelezen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Toetsvisie	3
<i>Kwaliteit van toetsen</i>	4
Proces van toetsen	5
<i>Visie op beroepsbekwaamheid opstellen</i>	7
<i>Opleidingsprofiel opstellen</i>	9
<i>Breakdown maken</i>	12
<i>Dekkingsmatrix opstellen</i>	14
<i>Toetsprogramma maken</i>	17
<i>Basistoetsontwerp samenstellen (curriculumniveau)</i>	20
<i>Fase 1: Basistoetsontwerp samenstellen</i>	23
<i>Fase 2: Toetsmatrijs maken</i>	24
<i>Fase 3a: Beoordelingsprotocol ontwikkelen</i>	26
<i>Fase 3b: Toetstaak ontwikkelen</i>	28
<i>Fase 4: Afnemen van de toets</i>	30
<i>Fase 5: Beoordelen (& analyseren)</i>	32
<i>Fase 6a: Feedback geven</i>	34
<i>Fase 6b: Registreren en archiveren</i>	36
<i>Fase 7: Evalueren</i>	37
Toetsvormen	38
Rollen, taken & verantwoordelijkheden	39
Bijlagen	40

Toetsvisie

Het onderwijs aan de HZ is gericht op de student en het proces van leren, zodat iedere student zijn talenten optimaal kan ontwikkelen en ontplooien tot het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar (Onderwijskompas, 2015). Het samenspel van onderwijsactiviteiten en toetsen vormt hierin een belangrijke schakel. Toetsen draagt eraan bij dat zowel de docent als student inzicht krijgen in het huidige niveau van ontwikkeling en in de vervolgstappen die gezet kunnen worden.

Toetsen is een werkwoord en drukt een proces uit van aansporen, bijsturen, en stimuleren van de ontwikkeling van de student naar beroepsbekwaamheid. Daarnaast is toetsen een middel om externe verantwoording af te leggen over het bereikte niveau van de student (onze maatschappelijke verantwoordelijkheid). Door te toetsen kan de ontwikkeling van de student optimaal worden gestimuleerd en kan op een verantwoorde wijze worden vastgesteld wanneer de student in aanmerking komt voor een getuigschrift. Beide doelen gaan hand in hand. Kortom, met toetsen willen we de:

- ontwikkeling van de student stimuleren;
- ontwikkeling van de student vaststellen.

Toetsen staat niet op zichzelf, maar vormt een integraal onderdeel van het onderwijs. We willen dat onze studenten leren van toetsen. Daarnaast zijn keuzes die worden gemaakt tijdens curriculumontwikkeling input voor het toetsproces en andersom.

Het gehele toetsprogramma binnen een opleiding is gericht op feedback voor zowel student als docent. Deze feedback stelt de docent en student in staat om rijke beslissingen te nemen (dat is, vanuit meerder perspectieven en/of invalshoeken) over het bereikte niveau van de student. Beslissingen worden altijd genomen op basis van rijke informatie. Dit betekent dat niet één momentopname leidend is in beslissingen, maar dat beslissingen worden genomen op basis van een reeks aan peilingen.

Samengevat:

- De student staat centraal.
- Toetsen is een proces.
- Doel van toetsen is de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen.
- Toetsen resulteert in feedback die ons in staat stelt om rijke beslissingen te nemen.

Kwaliteit van toetsen

Wat kwaliteit is, wordt bepaald door je doelen (Leenknecht & Kooij, 2018). In de kwaliteitszorg van het toetsen, staat dan ook de vraag centraal in hoeverre je erin slaagt de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen. Beide doelen zijn verder uitgewerkt in kwaliteitscriteria (zie Figuur 1):

Ontwikkeling stimuleren:

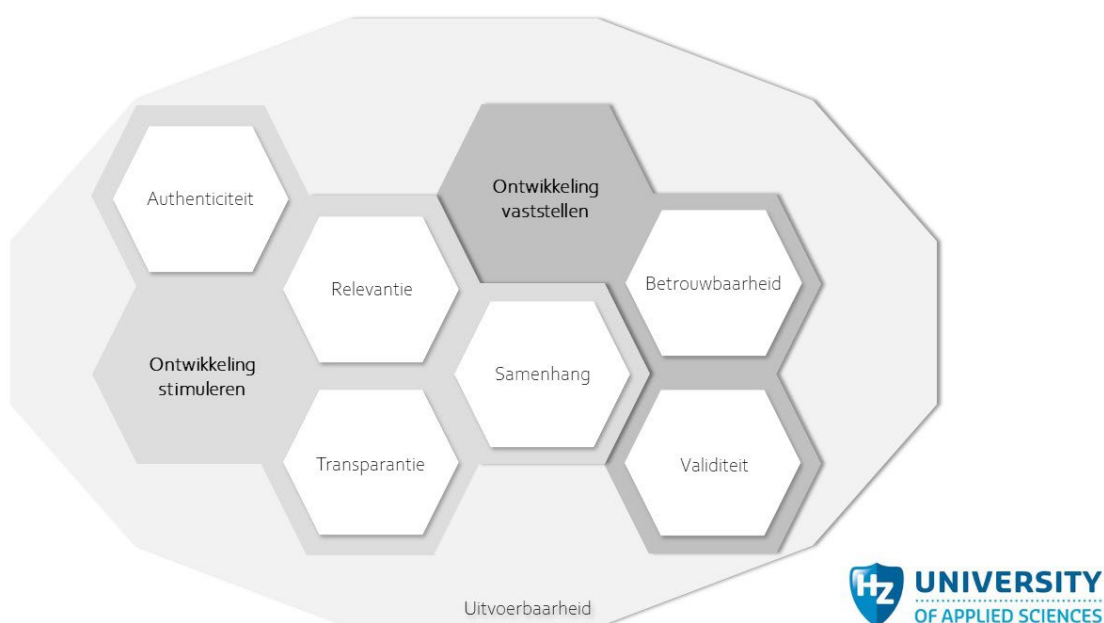
- *Authenticiteit* – toetsen komen overeen met de toekomstige beroepssituatie wat complexiteit en context (fysieke en sociale omstandigheden) betreft;
- *Relevantie* – toetsen zijn betekenisvol en waardevol en bruikbaar in het leerproces van de student;
- *Transparantie* – toetsen zijn duidelijk en inzichtelijk voor alle betrokkenen;
- *Samenhang* – toetsen zijn gebaseerd op de competenties die studenten in het onderwijs ontwikkelen en zijn onderling afgestemd en op het onderwijs.

Ontwikkeling vaststellen:

- *Validiteit* – toetsen zijn dekkend en passen bij de leerdoelen: Er wordt gemeten wat wordt beoogd te meten;
- *Betrouwbaarheid* – toetsen zijn consistent en vergelijkbaar: Er wordt hetzelfde gemeten ongeacht tijdstip, methode, of persoonseigenschappen van de student.

Ongeacht doel:

- *Uitvoerbaarheid* – toetsen zijn organiseerbaar en uitvoerbaar binnen de beschikbare tijd en met de beschikbare middelen.

Figuur 1. Kwaliteitscriteria

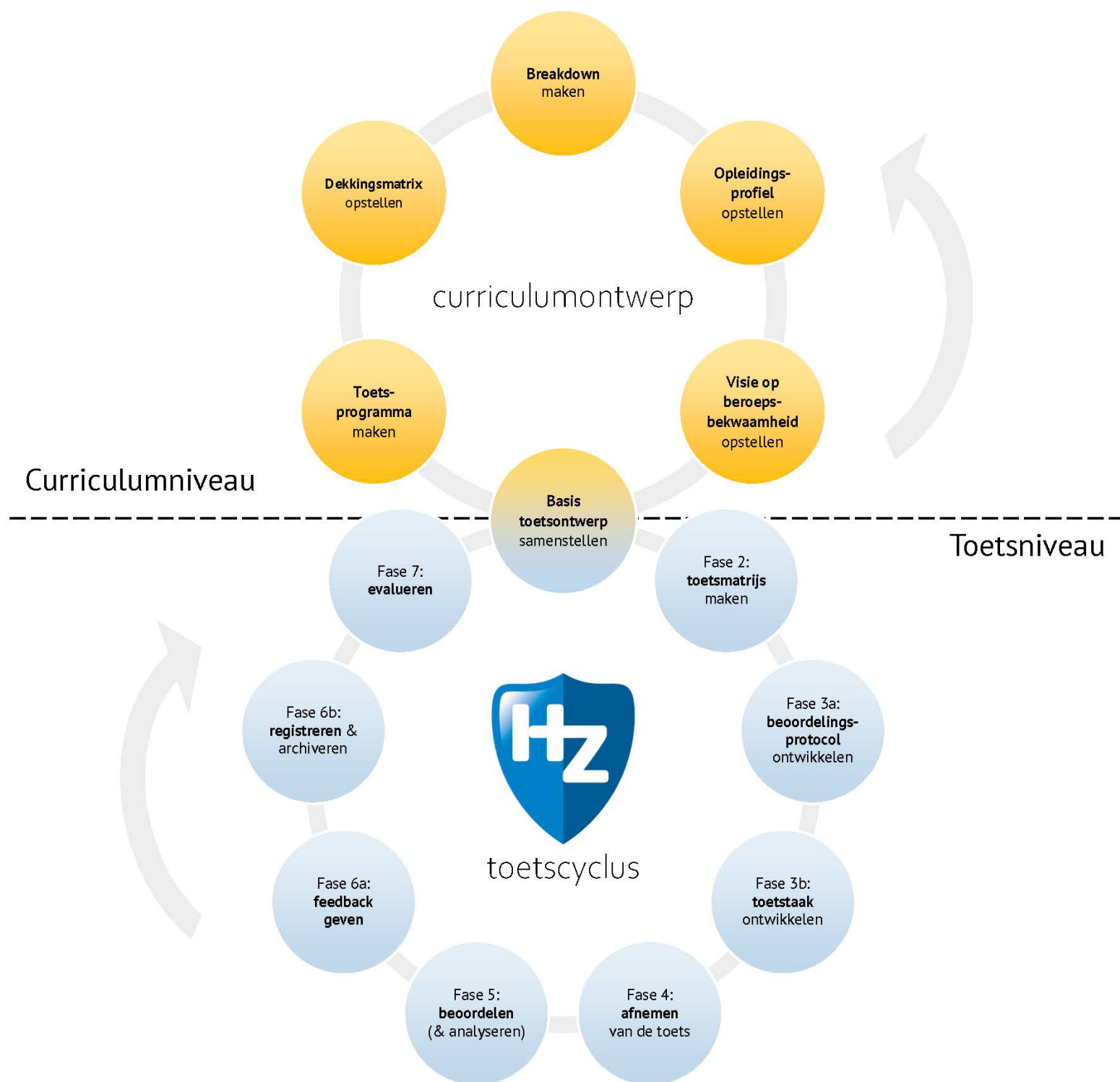
Proces van toetsen

Het proces van toetsen kan zowel op het niveau van het curriculum als op het niveau van de individuele toets worden uitgewerkt in een aantal activiteiten (zie Figuur 2). Deze activiteiten zijn in een volgorde geplaatst, die de koninklijke route weergeven wanneer blanco aan het proces van curriculumontwikkeling en toetsen wordt gestart. Echter, in praktijk is het vaker een iteratief proces, waarbij in een herontwerp slechts enkele activiteiten (ook wel fasen) worden uitgevoerd.

Er is gekozen voor een positionering van de activiteiten in twee volgordelijke processen die in elkaar grijpen (zie Figuur 2), omdat hiermee wordt benadrukt dat:

- curriculumontwikkeling en toetsen een reeks aan activiteiten vormt;
- de verschillende activiteiten of fasen samenhangen;
- wijzigingen in één van de activiteiten of fasen doorwerken in andere activiteiten of fasen;
- wijzigingen op het curriculumniveau effect hebben op de activiteiten of fasen op het niveau van de individuele toets en vice versa.

Om een kwalitatief goed toetsproces neer te zetten, houdt de opleiding bij voorkeur de gepresenteerde volgorde aan op zowel curriculum- als toetsniveau. Echter, belangrijker dan de volgorde is dat alle activiteiten of fasen worden uitgevoerd. Het is denkbaar, bijvoorbeeld binnen de flexibele deeltijd, dat een andere volgorde wordt aangehouden (zie de toelichting [Werken met leeruitkomsten](#) op HZ-Learn).

Figuur 2. Toetsproces op curriculum- en toetsniveau

Visie op beroepsbekwaamheid opstellen

KERNACTIVITEIT

Het team expliciteert samen en in overleg met stakeholders het bestaansrecht van de opleiding, en legt vast welke eigenschappen een afgestudeerde beroepsbeoefenaar kenmerkt.

De visie op beroepsbekwaamheid geeft antwoord op de vragen: Waar leiden wij toe op? Wat kenmerkt een afgestuurde beroepsbekwame professional?

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goede visie op beroepsbekwaamheid aan:

Authenticiteit

De visie op beroepsbekwaamheid is afgestemd met het werkveld zodat deze aansluit bij het heersende beroepsbeeld en recente ontwikkelingen in het werkveld

Transparantie

Het is voor alle stakeholders bekend en begrijpelijk voor welk beroep en/of beroepsrollen de opleiding opleidt en wanneer iemand beroepsbekwaam wordt geacht

Validiteit – complexiteit

De visie op beroepsbekwaamheid sluit aan bij het niveau en de eisen die worden gesteld aan een hbo-afgestudeerde (niveau 5 voor AD, niveau 6 voor bachelor, en niveau 7 voor master)

Validiteit – representativiteit

De visie op beroepsbekwaamheid vormt een afspiegeling van het beroep in al zijn rijkheid óf hierin zijn (onderscheidende) keuzes gemaakt die beargumenteerd zijn in de visie en afgestemd zijn met het werkveld

Toetsorganisatie

Bronnen

- Macro-doelmatigheidsonderzoek nieuwe opleiding of Visie op beroepsbekwaamheid huidige opleiding.
- Trends en ontwikkelingen in het beroep.
- Landelijk opleidingsprofiel.

Acties

- Het team initieert discussie-/ inputsessies met het (regionale) beroepenveld over trends en ontwikkelingen in het beroep voor de ontwikkeling van de visie op beroepsbekwaamheid.
- Het team maakt een vergelijking met andere opleidingen en kiest een positionering en wanneer gewenst profilering.
- Het team vormt een visie op beroepsbekwaamheid, met daarin een visie op onderzoekend vermogen en internationalisering.

Resultaat

- Het team heeft een gedeeld integraal beeld van de beoogde beroepsbekwaamheid.

Producten

- Een visie op beroepsbekwaamheid die is afgestemd met beroepenveld en rekenschap geeft van maatschappelijke ontwikkelingen.
- Een overzicht van beroepstaken en/of –rollen die een afspiegeling zijn van de beroepsbekwaamheid.

Kwaliteitszorg

Acties

- Het team bespreekt periodiek de visie op beroepsbekwaamheid (minimaal in voorbereiding op de externe audit), met de beroepenveldcommissie, met de opleidingscommissie, en andere belanghebbenden (denk aan werkgevers van deeltijdstudenten, of studieverenigingen).
- Het team neemt (het up-to-date houden van) de visie op beroepsbekwaamheid mee in het jaarplan en zorgt voor verslaglegging van de ontwikkeling en evaluatie.

Audits

- Tijdens de externe audits (accreditaties) wordt de gehele curriculumontwikkeling en -uitvoering beoordeeld.

Opleidingsprofiel opstellen

KERNACTIVITEIT

Het team beschrijft in het eigen opleidingsprofiel hoe het landelijke opleidingsprofiel wordt toegepast en expliciteert hoe de eigen positionering en (eventuele) profilering vorm krijgt.

Er wordt gezamenlijk nagedacht over de consequenties voor onderwijs en toetsen en afspraken hierover worden vastgelegd. Denk daarbij aan afstudeertrajecten, nadruk op bepaalde eindkwalificaties of speciale trajecten.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goed opleidingsprofiel aan:

Authenticiteit

Het team kiest in het opleidingsprofiel voor authentieke beroepsrollen of –taken als uitgangspunt van het onderwijsprogramma

Relevantie

Het opleidingsprofiel stelt iedere student in staat om zich optimaal te ontwikkelen tot beroepsbekwame professional

Transparantie

Keuzemogelijkheden en afstudeerrichtingen worden uiteengezet en beargumenteerd

Samenhang

Het opleidingsprofiel bouwt voort op en is een doorvertaling van de visie op beroepsbekwaamheid en het landelijke opleidingsprofiel

Validiteit – complexiteit

Het opleidingsprofiel sluit aan bij het niveau en de eisen die worden gesteld aan een hbo-afgestudeerde (niveau 5 voor AD, niveau 6 voor bachelor, en niveau 7 voor master) en niveaueisen worden gedefinieerd (niveaus 1, 2, en 3)

Uitvoerbaarheid

Het opleidingsprofiel past bij de beschikbare tijd en middelen en is organiseerbaar

Toetsorganisatie

Bronnen

- Beroepstaken en/of -rollen uit de visie op beroepsbekwaamheid.
- Landelijke opleidingsprofiel.
- Afspraken uit het landelijk opleidingsoverleg.
- Opleidingsspecifieke wettelijke vereisten (bijvoorbeeld rekentoets pabo).
- [HZ-onderwijskompas](#) en/of blauwdruk flexibele deeltijd.
- HZ-toetsbeleid.

Acties

- Het team bestudeert het landelijke opleidingsprofiel en legt deze naast de eigen visie op beroepsbekwaamheid.
- Als wordt afgeweken van het landelijke opleidingsprofiel, beargumenteert het team hoe en waarom wordt afgeweken (denk hierbij aan afstudeertrajecten, nadruk op bepaalde eindkwalificaties, of speciale trajecten).
- Het team maakt aanvullende afspraken over toetsen en onderwijs, waar HZ-beleid niet afdoende is (denk hierbij aan vereiste deskundigheid van beoordelaars en de wijze van registratie en archivering).

Resultaat

- Het team heeft een gedeeld beeld over hoe studenten optimaal gestimuleerd kunnen worden in hun ontwikkeling tot beroepsbekwame professionals en heeft dit vastgelegd in afspraken voor onderwijs en toetsen.

Producten

- Het opleidingsprofiel wordt opgenomen in de uitvoeringsregeling.
- Een toetsplan (mogelijk als onderdeel van opleidingsprofiel) voor de opleiding, waarin afspraken rondom toetsen worden beargumenteerd en vastgelegd. In het toetsplan is tenminste opgenomen:
 - hoe alle producten van de toetscyclus worden gearchiveerd en toegankelijk worden gemaakt voor bijv. examen- en toetscommissie;
 - (indien van toepassing) de taken en verantwoordelijkheden van de curriculumcommissie of -coördinator (CuCo);
 - de wijze waarop verbeteracties worden gedocumenteerd en afstemming plaatsvindt tussen onderwijseenheden en binnen het curriculum;
 - minimale eisen die worden gesteld aan de deskundigheid van beoordelaars.

Kwaliteitszorg

Bronnen

- Input en feedback van studenten, opleidingscommissie, werkveld, alumni en collega-opleidingen (eventueel via landelijk opleidingsoverleg).

Acties

- Het team evalueert periodiek het opleidingsprofiel (minimaal in voorbereiding op de externe audit) door input en feedback te verzamelen van studenten, opleidingscommissie, werkveld, alumni en collega-opleidingen (eventueel via landelijk opleidingsoverleg).

Audits

- Tijdens externe audits (accreditaties) wordt de gehele curriculumontwikkeling en -uitvoering beoordeeld.
- Het opleidingsprofiel en de visie op beroepsbekwaamheid worden besproken met de opleidingscommissie. De opleidingscommissie heeft instemmingsrecht op de inhoud van de afstudeerrichtingen, inclusief de eindkwalificaties.

Breakdown maken

KERNACTIVITEIT

Het team beschrijft in de breakdown de competenties van de opleiding in een samenhangende set van bekwaamheidseisen.

De bekwaamheidseisen zijn weergegeven in eindkwalificaties en opgebouwd volgens een hiërarchische structuur. De breakdown wordt vastgelegd in de curriculumdesigner. De opleiding bepaalt zelf de hiërarchische structuur, bijvoorbeeld van competenties, naar deeltaken en leerdoelen, of van leeruitkomsten naar indicatoren en criteria.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goede breakdown aan:

Authenticiteit

Ieder leerdoel/ indicator is een reële afspiegeling van een beroepstaak of beroepsrol

Relevantie

De leerdoelen/ indicatoren zijn relevant voor het beroep en de beroepsbekwaamheid waartoe de opleiding opleidt

Transparantie

De breakdown geeft inzicht in de manier waarop de leerdoelen/ indicatoren voortkomen uit competenties, leeruitkomsten of eindkwalificaties van de opleiding

Samenhang

Het geheel van leerdoelen/ indicatoren toont samen de competentie, leeruitkomst of eindkwalificatie aan

Validiteit – complexiteit

De leerdoelen/ indicatoren zijn opgebouwd en passend bij de niveaueisen met betrekking tot zelfstandigheid en complexiteit (niveaus 1, 2, en 3) en leiden tot het beoogde niveau (5, 6, of 7)

Validiteit - representativiteit

De leerdoelen/ indicatoren zijn onderdelen die tezamen een afspiegeling vormen van de competentie, leeruitkomst of eindkwalificatie

Uitvoerbaarheid

De leerdoelen/ indicatoren zijn onafhankelijk van elkaar realiseerbaar en haalbaar (binnen de context van de opleiding)

Toetsorganisatie

Bronnen

- Opleidingsprofiel.
- Visie op beroepsbekwaamheid.

Acties

- Het team werkt de eindkwalificaties van de opleiding uit in een samenhangende set van bekwaamheidseisen volgens een (zelfgekozen) hiërarchische structuur in de HZ-curriculumdesigner.
- Het team werkt de eindkwalificaties uit in niveau 1,2, en 3 volgens het ZelCom-model.

Resultaat

- Het team heeft een gedeeld beeld van de complete set aan competenties/leeruitkomsten en de uitwerking daarvan in leerdoelen/indicatoren.

Producten

- Breakdown (in de curriculumdesigner). De breakdown wordt opgenomen in de uitvoeringsregeling.

Kwaliteitszorg

Bronnen

- Evaluaties visie op beroepsbekwaamheid en opleidingsprofiel.
- Evaluaties van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties).

Acties

- Het team evalueert periodiek de breakdown (minimaal in voorbereiding op de externe audit) in de vorm van een self-assessment op basis van de evaluaties van de visie op beroepsbekwaamheid en het opleidingsprofiel en evaluatie van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties). De evaluaties van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties) leveren input over de hanteerbaarheid van de leerdoelen/indicatoren en de breakdown. De kwaliteitszorgcoördinator van de opleiding/ het domein verzorgt de input voor deze bespreking.

Audits

- Tijdens de externe audits (accreditaties) wordt de gehele curriculumontwikkeling en -uitvoering beoordeeld.

Dekkingsmatrix opstellen

KERNACTIVITEIT

De competenties of beroepstaken worden logisch geclusterd in onderwijseenheden of leeruitkomsten.

Door het opstellen van een dekkingsmatrix wordt zichtbaar waar in het curriculum (in welke onderwijseenheid of leeruitkomst) welke competenties of beroepstaken op welk niveau aan bod komen. Bij de clustering wordt rekening gehouden met beroepsrollen en niveaus.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goede dekkingsmatrix aan:

Relevantie

De clustering van competenties of beroepstaken in onderwijseenheden/ leeruitkomsten is afgeleid uit de concretisering van de beroepsbekwaamheid (zie visie op beroepsbekwaamheid)

Transparatie

Met de dekkingsmatrix wordt inzichtelijk gemaakt welke competenties op welke plaats in het curriculum/ bij welke leeruitkomst aan bod komen

Samenhang

De indeling van competenties of beroepstaken in onderwijseenheden/ leeruitkomsten bouwt op elkaar voort (verticale samenhang) en de onderdelen zijn in parallelle afstemming met elkaar (horizontale samenhang) (*minder relevant bij flexibele leerroutes*)

Validiteit - complexiteit

De complexiteit bouwt op over de leerjaren

Validiteit – representativiteit

De dekkingsmatrix is dekkend en alle onderdelen van de breakdown komen aan bod

Uitvoerbaarheid

De clustering van competenties of beroepstaken is organiseerbaar

Toetsorganisatie

Bronnen

- Breakdown.
- Opleidingsprofiel.
- Visie op beroepsbekwaamheid.

Acties

- Het team maakt een logische clustering van eindkwalificaties in onderwijseenheden/ leeruitkomsten, gebaseerd op de visie op beroepsbekwaamheid en de niveaubepalingen.
- Het team maakt op basis van de logische clustering een verdeling van EC's per jaar.

Resultaat

- Het team heeft afspraken gemaakt over wie welke leerdoelen/ indicatoren behandelt en toetst in welke onderwijseenheid/ leeruitkomst.

Producten

- Dekkingsmatrix.
- Een visuele weergave van de opbouw van het curriculum in onderwijseenheden/ leeruitkomsten wordt opgenomen in de uitvoeringsregeling.

Kwaliteitszorg

Bronnen

- Evaluaties visie op beroepsbekwaamheid en opleidingsprofiel.
- Evaluaties van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties).

Acties

- Het team evalueert periodiek de dekkingsmatrix (minimaal in voorbereiding op de externe audit) in de vorm van een self-assessment op basis van de evaluaties van de visie op beroepsbekwaamheid en het opleidingsprofiel en evaluatie van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties). De evaluaties van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties) resulteren mogelijk in aanpassingen in relatie tot de clustering in onderwijseenheden/ leeruitkomsten. Deze wijzigingen worden ieder semester besproken in het team en aanpassingen worden doorgevoerd in de dekkingsmatrix. De dekkingsmatrix wordt zo up-to-date gehouden. de kwaliteitszorgcoördinator van de opleiding/ het domein verzorgt de input voor deze bespreking.
- Het team legt veranderingen vast in de nieuwe uitvoeringsregeling.

Audits

- De (aanpassingen aan de) dekkingsmatrix worden besproken met de opleidingscommissie. De opleidingscommissie heeft instemmingsrecht op de verdeling van de EC's en studielast van de opleiding als geheel en van elk van de daarvan uitmakende onderwijseenheden.
- Tijdens de externe audits (accreditaties) wordt de gehele curriculumontwikkeling en -uitvoering beoordeeld.

Toetsprogramma maken

KERNACTIVITEIT

Het team maakt een bewuste en beargumenteerde combinatie van toetsen, toetsfuncties en toetsvormen.

Het toetsprogramma is een bewuste en beargumenteerde combinatie van toetsen, toetsfuncties en toetsvormen. Deze combinatie stelt de student in staat zich te ontwikkelen tot een beginnend professional in de beroepspraktijk én biedt een samenhangend beeld van deze bekwaamheid.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goed toetsprogramma aan:

Relevantie

De opbouw en de gekozen toetsvormen hebben het gewenste effect op het leerproces van de student en resulteren in rijke feedback

Transparatie

In het toetsprogramma is verantwoord wat er op welk moment, op welke manier, en op welk niveau getoetst wordt

Samenhang

Het toetsprogramma is opgebouwd volgens de dekkingsmatrix en bevat een samenhangend geheel van toetsen die overeenkomen met de kenmerkende producten en prestatie van een hbo-professional

Betrouwbaarheid - vergelijkbaarheid

Het toetsprogramma levert voldoende rijkheid aan informatie op om een betrouwbaar oordeel te kunnen vellen over de beroepsbekwaamheid van iedere student

Betrouwbaarheid - eerlijkheid

Met behulp van het toetsprogramma kan een eerlijk beeld worden gevormd van de beroepsbekwaamheid van de student (bijv. door voldoende toetsen en voldoende afwisselende toetsvormen)

Validiteit - complexiteit

Het toetsprogramma is van het juiste niveau (5, 6, of 7) en de opbouw van het toetsprogramma sluit aan bij de fase van de opleiding (niveau 1, 2, of 3)

Validiteit - representativiteit

Het toetsprogramma is een afspiegeling van de eindkwalificaties en de gekozen toetsvormen zijn passend bij de te beoordelen inhoud

Uitvoerbaarheid

Het (persoonlijke) toetsprogramma is effectief en efficiënt opgebouwd, en keuzemogelijkheden voor de student zijn werkbaar en organiseerbaar voor de student en de beoordelaar

Toetsorganisatie

Bronnen

- Dekkingsmatrix.
- Breakdown.
- Opleidingsprofiel.
- Visie op beroepsbekwaamheid.

Acties

- Het team vormt in overleg een bewuste en beargumenteerde combinatie van toetsen, toetsfuncties, en toetsvormen. Voor iedere opleidingsvariant wordt een eigen toetsprogramma gevormd (ook voor 180EC-programma's).

Resultaat

- De gebruikte toetsvormen, -momenten, en de toetsdruk zijn verantwoord.

Producten

- Toetsprogramma.

Kwaliteitszorg

Bronnen

- Evaluaties visie op beroepsbekwaamheid en opleidingsprofiel.
- Evaluaties van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties).

Acties

- Het team evalueert periodiek het toetsprogramma (minimaal in voorbereiding op de externe audit) in de vorm van een self-assessment op basis van de evaluaties van de visie op beroepsbekwaamheid en het opleidingsprofiel en evaluatie van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties). De evaluaties van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties) resulteren mogelijk in aanpassingen van de toetsvorm, -planning, of -functie. De kwaliteitszorgcoördinator van de opleiding/ het domein verzorgt de input voor deze bespreking.
- Het team voert de wijzigingen door in het toetsprogramma. Het toetsprogramma blijft zo up-to-date.

Audits

- Tijdens de externe audits (accreditaties) wordt de gehele curriculumontwikkeling en -uitvoering beoordeeld.
- De toetscommissie voert een audit uit op toetsprogramma en kijkt daarbij ook nadrukkelijk naar de samenhang met dekkingsmatrix, breakdown, opleidingsprofiel, en visie op beroepsbekwaamheid. De examencommissie borgt de kwaliteit van het toetsprogramma aan de hand van de audit van de toetscommissie.

Basistoetsontwerp samenstellen - Curriculumniveau

KERNACTIVITEIT

Het team werkt de afspraken (planning, leerdoelen/ indicatoren, toetsvormen) uit het proces van curriculumontwikkeling per onderwijseenheid of leeruitkomst uit en legt deze vast in de uitvoeringsregeling.

Het basistoetsontwerp vormt het vertrekpunt voor het ontwerp van de toets.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goed basistoetsontwerp aan:

Relevantie

De leerdoelen/ indicatoren zoals vastgelegd in het basistoetsontwerp zijn afgeleid van de competenties en beroepssituaties

Transparatie

De leerdoelen/ indicatoren, beroepssituatie, en de plaats van de toets in het toetsprogramma zijn helder voor alle stakeholders

Samenhang

Het basistoetsontwerp is afgestemd op het onderwijs en op de andere toetsen binnen (de onderwijseenheid en) het curriculum

Validiteit - representativiteit

De inhoud zoals vastgelegd in het basistoetsontwerp sluit aan bij de leerdoelen/ indicatoren en is een afspiegeling van en is afgestemd op de Body of Knowledge and Skills (BoKS)

Toetsorganisatie

Bronnen

- Toetsprogramma.

Acties

- Het team werkt het toetsprogramma uit in afspraken per onderwijseenheid of leeruitkomst (planning, leerdoelen/indicatoren, toetsvormen).
- Wanneer van toepassing stelt het team de weging van (deel)toetsen en het bodemcijfer vast.
- De examinerator voert het basistoetsontwerp in in Osiris.

Resultaat

- Het team maakt afspraken over toetsen en communiceert deze afspraken met studenten via de uitvoeringsregeling (UR).

Producten

- UR-tabellen.

Kwaliteitszorg

Bronnen

- Visie op beroepsbekwaamheid.
- Opleidingsprofiel.
- Breakdown.
- Dekkingsmatrix.
- Toetsprogramma.
- Evaluaties visie op beroepsbekwaamheid en opleidingsprofiel.
- Evaluaties van de onderwijseenheden (incl. toetsevaluaties).

Acties

- De curriculumcommissie of -coördinator controleert de ingevoerde onderwijseenheden in Osiris en stelt deze vast.
- Het team verwerkt de verbeterpunten uit de evaluaties op toets- en curriculumniveau, de consultatie van OER-werkgroep en opleidingscommissie, en (indien uitgevoerd) de audit van de toetscommissie in de cyclus van curriculumontwikkeling. De verbeteracties worden doorgevoerd in de uitvoeringsregeling en het basistoetsontwerp.
- Het team bespreekt aanpassingen die zijn gedaan naar aanleiding van evaluatie op toets- en curriculumniveau en brengt consequenties voor het curriculum in kaart. Denk aan aanpassingen in het toetsprogramma of de dekkingsmatrix.
- Bij aanzienlijke aanpassingen van het basistoetsontwerp wordt een nieuwe cursus aangemaakt in Osiris. Een aanpassing van het basistoetsontwerp is aanzienlijk bij wijzigingen van:
 - het aantal toetsen binnen de onderwijseenheid;
 - de onderlinge weging van de toetsen
 - het bodemcijfer van één of meerdere van de toetsen;
 - de leerdoelen die worden getoetst in één of meerdere toetsen;
 - de wijze van beoordelen van alfanumeriek naar numeriek en vice versa (zie Onderwijs- en Examenreglement voor geldende regels met betrekking tot alfanumeriek beoordelen).
- Wanneer een nieuwe cursus wordt aangemaakt, wordt bepaald of deze wijziging van toepassing is op toekomstige of ook op zittende studenten.
- De reikwijdte van de aanpassing wordt vastgelegd in een vervangingsregeling.
- De consequenties van de verbeteracties voor het curriculum (bijv. het toetsprogramma en de dekkingsmatrix) worden besproken in het team.

Audits

- De uitvoeringsregelingen worden gecheckt door de OER-werkgroep op volledigheid en correctheid.
- De domeindirecteur bespreekt de uitvoeringsregeling met de opleidingscommissie.
- De opleidingscommissie heeft instemmingsrecht op de wijze waarop het onderwijs wordt geëvalueerd, de inrichting van praktische oefeningen, en de wijze waarop de selectie van studenten voor een speciaal traject binnen een opleiding plaatsvindt.

Fase 1: Basistoetsontwerp samenstellen - Toetsniveau

KERNACTIVITEIT

Afspraken (planning, leerdoelen/ indicatoren, toetsvormen) uit het proces van curriculumontwikkeling zijn per onderwijseenheid of leeruitkomst vastgelegd in het basistoetsontwerp. Deze afspraken vormen de basis voor het toetsontwerp.

Het basistoetsontwerp vormt het vertrekpunt voor het ontwerp van de toets.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goed basistoetsontwerp aan:

Relevantie

De leerdoelen/ indicatoren zoals vastgelegd in het basistoetsontwerp zijn afgeleid van de competenties en beroepssituaties

Transparatie

De leerdoelen/ indicatoren, beroepssituatie, en de plaats van de toets in het toetsprogramma zijn helder voor alle stakeholders

Samenhang

Het basistoetsontwerp is afgestemd op het onderwijs en op de andere toetsen binnen (de onderwijseenheid en) het curriculum

Validiteit - representativiteit

De inhoud zoals vastgelegd in het basistoetsontwerp sluit aan bij de leerdoelen/ indicatoren en is een afspiegeling van en is afgestemd op de BoKS

Toetsorganisatie

Bronnen

- Uitvoeringsregeling.

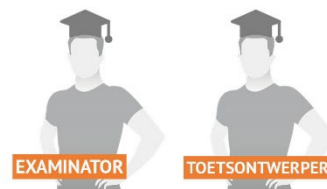
Acties

- De examiner verzamelt uit de uitvoeringsregeling (en evt. het toetsprogramma) de volgende gegevens van het basistoetsontwerp:
 - de weging van de (deel)toets(en) en bodemcijfer;
 - afspraken over de planning van het toetsmoment;
 - de koppeling van de leerdoelen aan de toets;
 - de gekozen toetsvorm.

Resultaat

- De examiner heeft een overzicht van de kaders voor de te ontwerpen toets.

Fase 2: Toetsmatrijs maken

KERNACTIVITEIT

De leerdoelen/ indicatoren worden geoperationaliseerd en de onderlinge verhouding en belang wordt vastgesteld.

De toetsmatrijs is de blauwdruk voor de toetstaak, opgesteld volgens de afspraken uit het basistoetsontwerp. De examinerator of toetsontwerper bepaalt op welk niveau van Miller de leerdoelen/ indicatoren in de toets worden beoordeeld, welk aandeel de leerdoelen/ indicatoren hebben in de beoordeling van de student en koppelt de leerdoelen/ indicatoren aan onderwerpen of inhouden die worden behandeld in de onderwijseenheid.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goede toetsmatrijs aan:

Transparantie

De toetsmatrijs vormt de blauwdruk voor de toetstaak en is eenduidig opgesteld.

Samenhang

Er is wederzijdse afstemming tussen de toetsmatrijs en het basistoetsontwerp.

Validiteit - representativiteit

De toetsmatrijs beschrijft de koppeling en weging (%) van de leerdoelen/ indicatoren en de gekoppelde onderdelen van de BoKS (indien aanwezig) aan de onderwerpen van de toets.

Validiteit - complexiteit

De toetsmatrijs is opgebouwd aan de hand van Miller en is een afspiegeling van het gekozen niveau (1, 2 of 3).

Toetsorganisatie

Bronnen

- De afspraken uit het basistoetsontwerp.

Acties

- De examinerator en de toetsontwerper maken een blauwdruk voor de toets en leggen deze vast in de toetsmatrijs.
- De examinerator en de toetsontwerper bepalen op welk niveau van Miller de leerdoelen/ indicatoren in de toets worden beoordeeld, passend bij het niveau van zelfstandigheid en complexiteit (niveau 1, 2, of 3) en de inhoud en aard van de leerdoelen/indicatoren, zoals vastgelegd in het basistoetsontwerp.
- De examinerator en de toetsontwerper koppelen de leerdoelen/ indicatoren aan onderwerpen of inhouden die worden behandeld in de onderwijseenheid.
- De examinerator en de toetsontwerper bepalen per leerdoel/ indicator welk aandeel het leerdoel heeft in de beoordeling van de student. Dit aandeel wordt uitgedrukt in percentages.

Resultaat

- Een blauwdruk van de toets, waarin leerdoelen/ indicatoren zijn gekoppeld aan onderwerpen of inhouden en niveaus van Miller en het aandeel van de leerdoelen/ indicatoren in de beoordeling is vastgelegd.

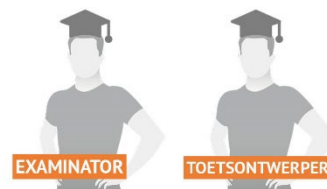
Producten

- Toetsmatrijs (één per toets).

Kwaliteitszorg

Acties *(voordat de toetsmatrijs wordt toegepast!)*

- De examinerator controleert na het opstellen van de toetsmatrijs de samenhang tussen het basistoetsontwerp en de toetsmatrijs. Eventueel vraagt hij hierbij feedback van een BKE-gecertificeerde collega of de onderwijsondersteuner.
- De examinerator stelt de toetsmatrijs bij, om waar nodig de aansluiting bij het basistoetsontwerp te verbeteren.
- Verbetervoorstellen voor het basistoetsontwerp (en daarmee voor de dekkingsmatrix en het toetsprogramma), worden voorgedragen aan het team of de curriculumcommissie. Gedurende het jaar kan *enkel bij uitzondering* worden afgeweken van het in de uitvoeringsregeling vastgestelde basistoetsontwerp. Hiervoor zijn gegronde redenen en instemming van de opleidingscommissie nodig.

KERNACTIVITEIT

Op basis van de toetsmatrijs worden de leerdoelen/ indicatoren uitgewerkt in elementen die beoordeeld kunnen worden en hieraan wordt per element een standaard gekoppeld. Dit wordt samen met een beoordelingsinstructie opgenomen in een beoordelingsprotocol en een voorlopige cesuur wordt bepaald.

Met het opstellen van het beoordelingsprotocol wordt de beoordeling voorbereid, zodat de beoordelaars tijdens het beoordelen niet worden geconfronteerd met onduidelijkheden of keuzes die nog moeten worden gemaakt. De afspraken die worden vastgelegd in het beoordelingsprotocol dragen bij aan eenduidige, eerlijke beoordelingen.

Afspraken die worden gemaakt en vastgelegd in het beoordelingsprotocol:

- Algemene regels voor de beoordeling;
- De beoordelingscriteria met standaard (schaalverdeling of rubric) of antwoordmodel met puntentelling;
- De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald;
- De voorlopige cesuur;
- De wijze waarop feedback wordt ingebed in het onderwijs;
- Regels om beoordelaarseffecten tegen te gaan (zie [Overzicht beoordelaarseffecten](#));
- Beschrijving van wie beoordelaars zijn en de onderlinge taakverdeling (indien meerdere beoordelaars betrokken zijn).

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goed beoordelingsprotocol aan:

Authenticiteit

De beoordelingscriteria in het beoordelingsprotocol sluiten aan bij de taak en context van het beroep.

Transparantie

Het beoordelingsprotocol bevat eenduidige beoordelingscriteria en er is overeenstemming over de interpretatie bij alle betrokkenen (beoordelaars, studenten, werkveld).

Samenhang

De beoordelingscriteria sluiten aan bij de leerdoelen/ indicatoren en BoKS (indien aanwezig) uit de toetsmatrijs en bij de toetstaak.

Betrouwbaarheid - eerlijkheid

Het beoordelingsprotocol bevat een normering en cesuur die voor alle studenten hetzelfde is.

Uitvoerbaarheid

Het beoordelingsprotocol is uitvoerbaar en de toepassing ervan organiseerbaar binnen de beschikbare tijd en middelen.

Validiteit - discriminerend

In de beoordeling kan onderscheid worden gemaakt tussen 'onvoldoende' en 'voldoende' beheersing van de leerdoelen/ indicatoren.

Toetsorganisatie

Bronnen

- Toetsmatrijs.
- Protocolen [Toetsafname van de examencommissie](#) (indien het een toets betreft met afnamemoment).

Acties

- De examinerator en de toetsontwerper werken de toetsmatrijs uit in een beoordelingsprotocol.
- De examinerator en de toetsontwerper werken de leerdoelen/ indicatoren uit in beoordelingscriteria. Zie ook de ontwerpstappen per toetsvorm in het [onderdeel Toetsvormen](#).
- De examinerator en de toetsontwerper bepalen de voorlopige cesuur.
- De examinerator en de toetsontwerper bepalen hoe de beoordeling wordt teruggekoppeld naar de student en hoe de feedback uit de beoordeling wordt ingebed in het onderwijs.
- De examinerator (docent) bespreekt de interpretatie van de beoordelingscriteria en de afspraken over de (wijze van) beoordeling met betrokkenen (medebeoordelaars, studenten, vertegenwoordigers uit het werkveld zonder beoordelaarsrol).

Resultaat

- Duidelijke afspraken over de wijze waarop de beoordeling wordt uitgevoerd.
- De student heeft inzicht in de beoordelingscriteria.

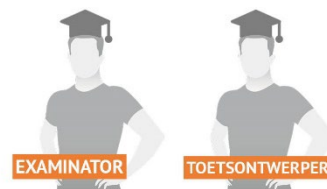
Producten

- Een beoordelingsprotocol.

Kwaliteitszorg

Acties (voordat het beoordelingsprotocol wordt toegepast!)

- De examinerator voert een zelfevaluatie uit, aan de hand van de [checklist toetsontwerp](#), op de kwaliteit van het beoordelingsprotocol voordat het beoordelingsprotocol wordt toegepast.
- De examinerator legt het beoordelingsprotocol voor aan een BKE-gecertificeerde collega. Deze bekijkt het beoordelingsprotocol en de zelfevaluatie kritisch en geeft feedback op het ontwerp in de '[collegiale check](#)'. Waar mogelijk wordt de [collegiale check](#) voor de toetstaak en het beoordelingsprotocol gecombineerd.
- De examinerator verbetert het beoordelingsprotocol op basis van de zelfevaluatie en de opbrengsten van de [collegiale check](#).

KERNACTIVITEIT

Op basis van de toetsmatrijs worden de leerdoelen/ indicatoren uitgewerkt in een opdracht/ instructie voor studenten die aansluit bij de beoordelingscriteria uit het beoordelingsprotocol: de toetstaak.

De toetstaak vormt de instructie voor studenten waarin wordt uitgewerkt welke prestatie van de studenten wordt beoordeeld. De toetstaak omvat bijvoorbeeld vragen die beantwoord moeten worden, bewijsstukken die verzameld moeten worden, of een beschrijving van observeerbaar gedrag dat getoond moet worden. De toetstaak is geformuleerd volgens het briefingmodel: een korte introductie en probleemschets, de centrale opdracht, en richtlijnen voor de uitvoering en oplevering. De toetstaak wordt zo geformuleerd dat de student een eerlijke kans heeft om zijn (competentie)ontwikkeling te tonen.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goede toetstaak aan:

Authenticiteit

De toetstaak is een realistische afspiegeling van de visie op beroepsbekwaamheid.

Transparantie

De toetstaak is eenduidig en bevat geen overbodige informatie.

Samenhang

De toetstaak vormt een samenhangend en gevarieerd geheel en is opgebouwd conform de toetsmatrijs.

Relevantie

De toetstaak is op zichzelf een leerervaring.

Betrouwbaarheid - eerlijkheid

De toetstaak stelt de student in staat zijn ontwikkeling te tonen zonder dat persoonskenmerken die niet tot de te beoordelen leerdoelen/ indicatoren behoren hier invloed op hebben.

Validiteit - representativiteit

De toetstaak past bij de leerdoelen/ indicatoren van de toets en de gekoppelde onderdelen van de BoKS (indien aanwezig).

Toetsorganisatie

Bronnen

- Toetsmatrijs.
- Beoordelingsprotocol.

Acties

- De examiner en de toetsontwerper werken de toetsmatrijs uit, aansluitend bij de beoordelingscriteria, in een opdracht die de student een eerlijke kans biedt om zijn

(competentie)ontwikkeling te tonen (zie ook de ontwerpstappen per toetsvorm in het [onderdeel Toetsvormen](#)).

- De examinerator (docent) verheldert wat de student van de toets kan verwachten (instructie voor aanpak en oplevering) en biedt de student ruimte om hierover vragen te stellen.

Resultaat

- Een duidelijke instructie voor de student hoe hij zijn (competentie)ontwikkeling kan tonen, zodat zijn voortgang kan worden beoordeeld.
- De student weet wat van hem verwacht wordt wat betreft de aanpak en oplevering.

Producten

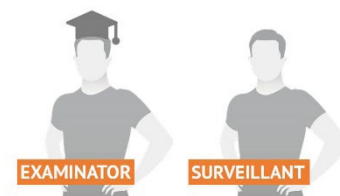
- Een toetstaak met instructies voor het uitvoeren of de afname van de toets.

Kwaliteitszorg

Acties *(voordat de toets wordt afgenomen/ uitgevoerd!)*

- De examinerator voert een zelfevaluatie uit, aan de hand van de [checklist toetsontwerp](#), op de kwaliteit van de toetstaak voordat de toetstaak wordt afgenomen/ uitgevoerd door de student.
- De examinerator legt de toetstaak voor aan een BKE-gecertificeerde collega. Deze bekijkt de toetstaak en de zelfevaluatie kritisch en geeft feedback op het ontwerp in de '[collegiale check](#)'. Waar mogelijk wordt de [collegiale check](#) voor de toetstaak en het beoordelingsprotocol gecombineerd.
- De examinerator verbetert de toetstaak op basis van de zelfevaluatie en de opbrengsten van de [collegiale check](#).

Fase 4: Afnemen van de toets

KERNACTIVITEIT De toets wordt afgenomen/ ingeleverd.

De toets wordt afgenomen of ingeleverd volgens de richtlijnen zoals vastgelegd in de toetstaak en de [protocollen voor afname](#) van de examencommissie. De examinerator en surveillant controleren op fraude en plagiaat.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goede afname/ inleverproces van de toets aan:

Transparantie

De studenten worden geïnstrueerd over de wijze van en richtlijnen voor afname/ inleveren van de toets en dialoog hierover wordt gefaciliteerd.

Betrouwbaarheid- eerlijkheid

Iedere student heeft de gelegenheid om onder dezelfde omstandigheden (fysiek en mentaal) beheersing van de leerdoelen/ indicatoren te tonen.

Uitvoerbaarheid

De toets is uitvoerbaar binnen de gestelde tijd en met de beschikbare middelen.

Toetsorganisatie

Bronnen

- Toetstaak.
- [Protocollen Toetsafname](#) van de examencommissie.

Acties

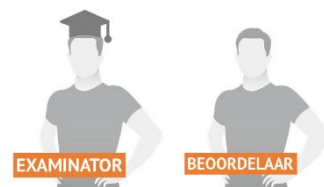
- De examinerator en de surveillant nemen de toets af of zien toe op een correcte uitvoering van de toets (denk daarbij aan tijdig inleveren van een opdracht, of het voldoen aan de vormeisen), zoals vastgelegd in de toetstaak en conform de [protocollen Toetsafname](#) van de examencommissie.
- Bij geconstateerde onregelmatigheden wordt in overleg met de examencommissie en conform de geldende [protocollen](#) van de examencommissie een passende oplossing gezocht.
- De examinerator en surveillant controleren op fraude en plagiaat (zie [protocollen Toetsafname](#) van de examencommissie).

Resultaat

- De toets is afgenomen/ ingeleverd.
- Onregelmatigheden tijdens de afname zijn vastgelegd in het proces verbaal of op het beoordelingsprotocol.
- Vermoedens van fraude zijn gemeld bij de examencommissie.

Producten

- Gemaakt werk.
- Proces verbaal afname of aantekeningen over de uitvoering van de toets op het beoordelingsprotocol.

KERNACTIVITEIT

Het gemaakte werk van studenten wordt voorzien van een beoordeling.

Het gemaakte werk van de studenten wordt naast de beoordelingscriteria of antwoordmodel gelegd, gescoord, en van een waardeoordeel voorzien. De scores worden geanalyseerd en de definitieve cesuur wordt vastgelegd.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goede beoordeling aan:

Transparantie

De beoordeling is inzichtelijk (doordat het beoordelingsprotocol is gehanteerd).

Samenhang

De beoordeling komt tot stand op basis van het beoordelingsprotocol.

Betrouwbaarheid - herhaalbaarheid

De beoordeling is betrouwbaar en kan worden herhaald met eenzelfde uitkomst (bijvoorbeeld door een tweede beoordelaar).

Betrouwbaarheid - eerlijkheid

De beoordeling is onbevooroordeeld tot stand gekomen en er is gecontroleerd op meeliftgedrag en fraude.

Betrouwbaarheid - vergelijkbaarheid

De beoordeling wordt consistent uitgevoerd.
De beoordeling gebeurt voor iedere student op dezelfde manier (ongeacht beoordelaar).

Toetsorganisatie

Bronnen

- Toetstaak.
- Beoordelingsprotocol.
- Gemaakt werk.

Acties

- De examiner en de beoordelaar scoren het gemaakte werk van de student en vullen per student of groepje studenten een beoordelingsprotocol in of ze kijken het werk na aan de hand van het antwoordmodel.
- De examiner en de beoordelaar analyseren de scores van de studenten met behulp van een toets- en itemanalyse (kwantitatief of kwalitatief).
- De examiner bepaalt op basis van de analyse de definitieve cesuur.
- De examiner en de beoordelaar voorzien het gemaakte werk van de studenten van een beoordeling, volgens het beoordelingsmodel en de definitieve cesuur.

Resultaat

- Een gedegen en eerlijke beoordeling die een accuraat beeld geeft van de (competentie)ontwikkeling van de student.

Producten

- Toetsanalyse.
- Beoordeling.

Kwaliteitszorg

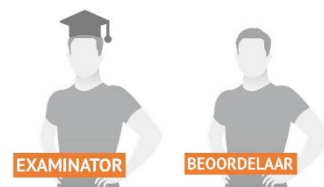
Acties *(voordat de beoordeling wordt uitgevoerd!)*

- De examinerator en beoordelaar(s) nemen voorafgaand aan de beoordeling het beoordelingsprotocol door. Er wordt gekalibreerd, zodat alle beoordelaars een overeenstemmend beeld hebben van de beoordelingscriteria en deze op eenzelfde manier interpreteren (kalibratie vooraf).
- Op basis van de kalibratie tussen de examinerator en de beoordelaar(s), wordt waar nodig het beoordelingsprotocol aangescherpt en worden afspraken gemaakt over de beoordeling.

Acties *(nadat de beoordeling is uitgevoerd!)*

- De examinerator en beoordelaar(s) evalueren de eigen beoordeling samen met een tweede beoordelaar na afloop van het beoordelen (kalibratie achteraf). Dit gebeurt steekproefsgewijs, of in het geval van een beoordeling van eindniveau voor alle beoordelingen.
- De twee beoordelaars bereiken consensus over de beoordeling. Bij een verschil van inzicht wordt een derde beoordelaar ingeschakeld.

Fase 6a: Feedback geven

KERNACTIVITEIT

De student ontvangt terugkoppeling over de kwaliteit van de eigen prestatie in relatie tot de leerdoelen/ indicatoren en wordt in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen, te reageren, en de gekregen feedback te gebruiken in toekomstig leren.

De student ontvangt feedback (feedbackboodschap) in een dialoog met de examinerator (docent) en/of beoordelaar, zodat de student in staat wordt gesteld actief aan de slag te gaan met de feedback.

Om de ontwikkeling van de student te stimuleren en vast te stellen voldoet een goed feedbackproces aan:

Transparantie

De feedbackboodschap is concreet en bruikbaar voor de student om zichzelf verder te kunnen ontwikkelen.

Samenhang

Gebruik van de feedback door de student wordt gefaciliteerd, waarbij de student in de gelegenheid wordt gesteld om vragen te stellen.

Relevantie

De feedbackdialoog is constructief en bevat aanwijzingen voor verdere competentieontwikkeling van de student.

Betrouwbaarheid - eerlijkheid

De feedbackboodschap is vrij van vooringenomenheden.

Betrouwbaarheid - vergelijkbaarheid

De feedbackdialoog vindt voor iedere student op dezelfde manier plaats.

Toetsorganisatie

Bronnen

- Toetstaak.
- Beoordelingsprotocol.
- Beoordeling.

Acties

- De examinerator en de beoordelaar geven in dialoog met de student feedback over zijn (competentie)ontwikkeling gekoppeld aan de leerdoelen/ indicatoren, en bieden de student de gelegenheid om vragen te stellen over de feedback.
- De student krijgt ruimte om de feedback te verwerken of krijgt handvatten hoe hij de feedback kan toepassen bij zijn verdere (competentie)ontwikkeling.

Resultaat

- Er ontstaat een feedbackdialoog tussen de examiner en de beoordelaar en de student.
- De student heeft inzicht in hoe hij zich verder kan ontwikkelen om een competente beroepsbeoefenaar te worden.
- De examiner gebruikt de feedback om het onderwijs af te stemmen op de ontwikkeling van de studenten.

Producten

- Feedbackproces.

KERNACTIVITEIT

De toetsresultaten van studenten worden geregistreerd (invoeren in concept en definitief vaststellen) en de toets en alle relevante documentatie worden gearcheveerd.

Toetsorganisatie

Bronnen

- Toetstaak.
- Proces verbaal van de toetsafname.
- Beoordeling: Ingevuld(e) beoordelingsprotocol(len) en evt. antwoordmodel.
- Gemaakt werk van de studenten.

Acties

- De examinerator stelt de toetsresultaten van de studenten definitief vast conform de afspraken die hiervoor gelden:
 - Indien de resultaten in fase 5 niet in concept zijn ingevoerd in de HZ-systemen, voert de examinerator deze alsnog in (vaak vindt invoeren automatisch plaats, bijv. bij beoordeling in HZ Learn);
 - De examinerator controleert de ingevoerde resultaten en corrigeert deze waar nodig;
 - De examinerator stelt de resultaten definitief vast in Osiris.
- De examinerator archiveert de toetstaak, het proces verbaal van de afname, de ingevulde beoordelingsprotocollen (en antwoordmodel), en het gemaakte werk van studenten, conform de hiervoor geldende afspraken (Zie ook [Selectielijst hogescholen, 2013, actualisatie 2019](#)).

Resultaat

- De definitieve toetsresultaten zijn per student vastgelegd in Osiris.
- De toets is adequaat gearcheveerd.

KERNACTIVITEIT

Knelpunten en verbeteringen met betrekking tot de doorlopen toetscyclus worden verzameld en doorgezet, zodat structurele verbetering kan worden gerealiseerd.

Toetsorganisatie

Bronnen

- Alle producten, inclusief (zelf-)evaluaties, verzameld tijdens het doorlopen van de toetscyclus.

Acties

- De examiner inspecteert de uitkomsten van de evaluatie van de onderwijseenheid, het proces verbaal van de afname, de [collegiale check](#), en uitgevoerde zelf-evaluaties op mogelijkheden voor verbetering van de toetsmatrijs, beoordelingsprotocol, toetstaak en het feedbackproces.
- De examiner voert een meta-evaluatie uit over de wijze van beoordelen en maakt daarbij gebruik van de resultaten van de kalibratie tussen de beoordelaars en de toetsanalyse. Waar mogelijk resulteert deze meta-evaluatie in aangescherpte afspraken tussen beoordelaars, zoals vastgelegd in het beoordelingsprotocol.
- De aangebrachte verbeteringen worden door de examiner doorgevoerd in het basistoetsontwerp, in overleg met het team of de curriculumcommissie of curriculumcoördinator.
- De examiner bespreekt (wenselijke) aanpassingen die tijdens het doorlopen van de toetscyclus zijn opgedaan en welke consequenties hebben voor het curriculumontwerp met het team of de curriculumcommissie of -coördinator.

Resultaat

- Verbeteracties voor een volgende editie van de onderwijseenheid en toets.
- Afstemming binnen het team of curriculumcommissie over verbeteracties.

Producten

- Een verbeterde toetsmatrijs.
- Een verbeterd beoordelingsprotocol.
- Een verbeterde toetstaak.
- Een verbeterd toetsproces.
- Aangepast basistoetsontwerp.

Toetsvormen

In het proces van curriculumontwikkeling denkt een team gezamenlijk na over de te kiezen toetsvormen. Deze worden vastgelegd in het toetsprogramma en het basistoetsontwerp.

Op HZ hanteren we een set van 7 kapstoktoetsvormen:

- Schriftelijke kennistoets
- Mondelinge toets
- Opdracht
- Presentatie
- Portfolio
- Criteriumgericht interview
- (Werkplek) Assessment

Onder deze 7 kapstoktoetsvormen kunnen alle mogelijke variaties worden ondergebracht. Dit betekent ook dat er in het ontwerp van de toets altijd nog keuzes moeten worden gemaakt die de daadwerkelijke verschijningsvorm van de toetsvorm verder bepalen. Deze ontwerpkeuzes zijn vastgelegd in de ontwerpstappen per toetsvorm (zie bijlage). Een team kan er voor kiezen om bepaalde variaties vrij te laten, om voor studenten meer keuzevrijheid en differentiatie mogelijk te maken.

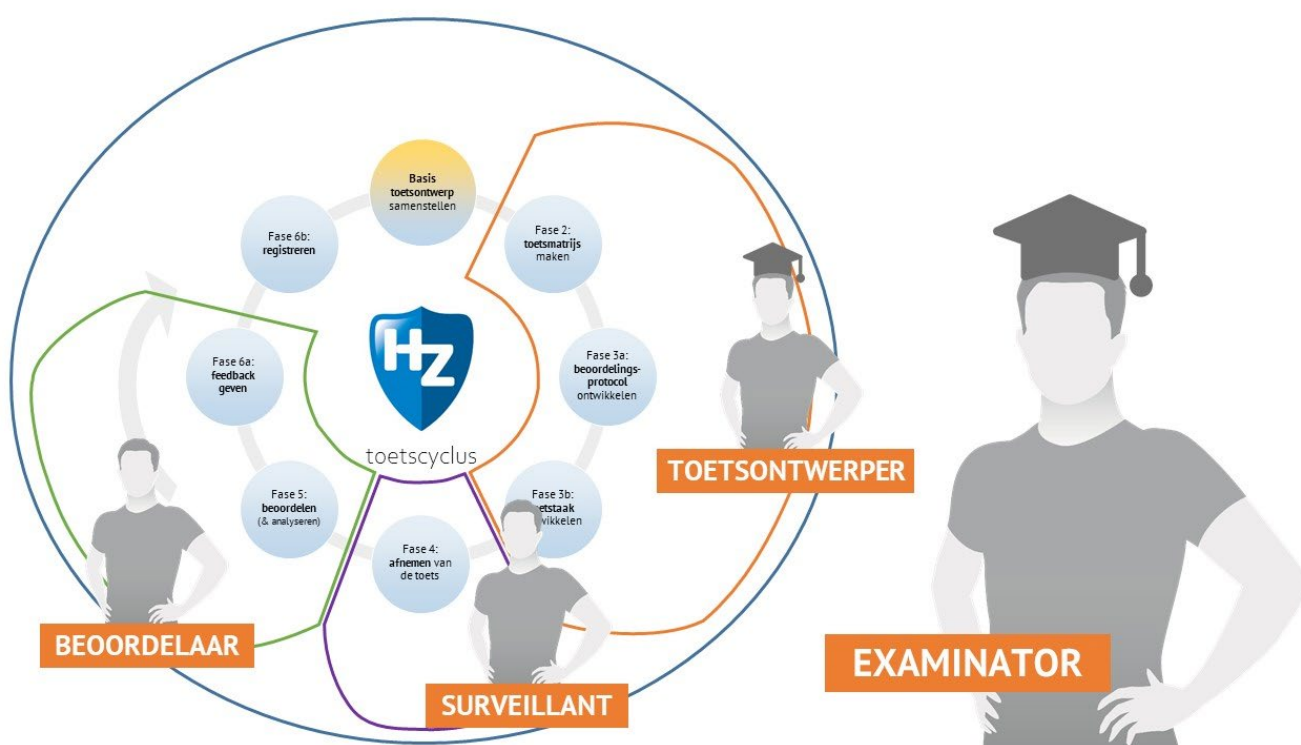
Rollen, taken en verantwoordelijkheden

Zowel op curriculumniveau als op het niveau van de individuele toets zijn er meerdere actoren betrokken. Alle actoren worden benoemd en hun taken en verantwoordelijkheden worden opgesomd. Ook wordt beschreven welke eisen worden gesteld aan de actoren.

Toetsniveau

Op toetsniveau is de examinerator de belangrijkste actor. Andere rollen zijn onder andere toetsontwerper, surveillant en beoordelaar (zie Figuur 3).

Een docent die is aangesteld door de examencommissie als examinerator, is bevoegd om toetsen te ontwerpen en af te nemen en studenten te beoordelen. Per toets is er *één* examinerator (of eigenaar). De docent treedt op als examinerator, als hij de hoofdverantwoordelijkheid draagt voor een toets. Andere docenten functioneren als toetsontwerper, surveillant, of beoordelaar onder verantwoordelijkheid van de collega die optreedt als examinerator (of eigenaar). Zie: [Rollen, taken, en verantwoordelijkheden - Toetsniveau](#), Figuur 3, en de toelichting in het filmpje op [HZ-Learn](#).

Figuur 3. Rollen bij het toetsproces met hun reikwijdte

Curriculumniveau

Op curriculumniveau is het opleidingsteam de belangrijkste actor. Zie: [Rollen, taken en verantwoordelijkheden - Curriculumniveau](#).

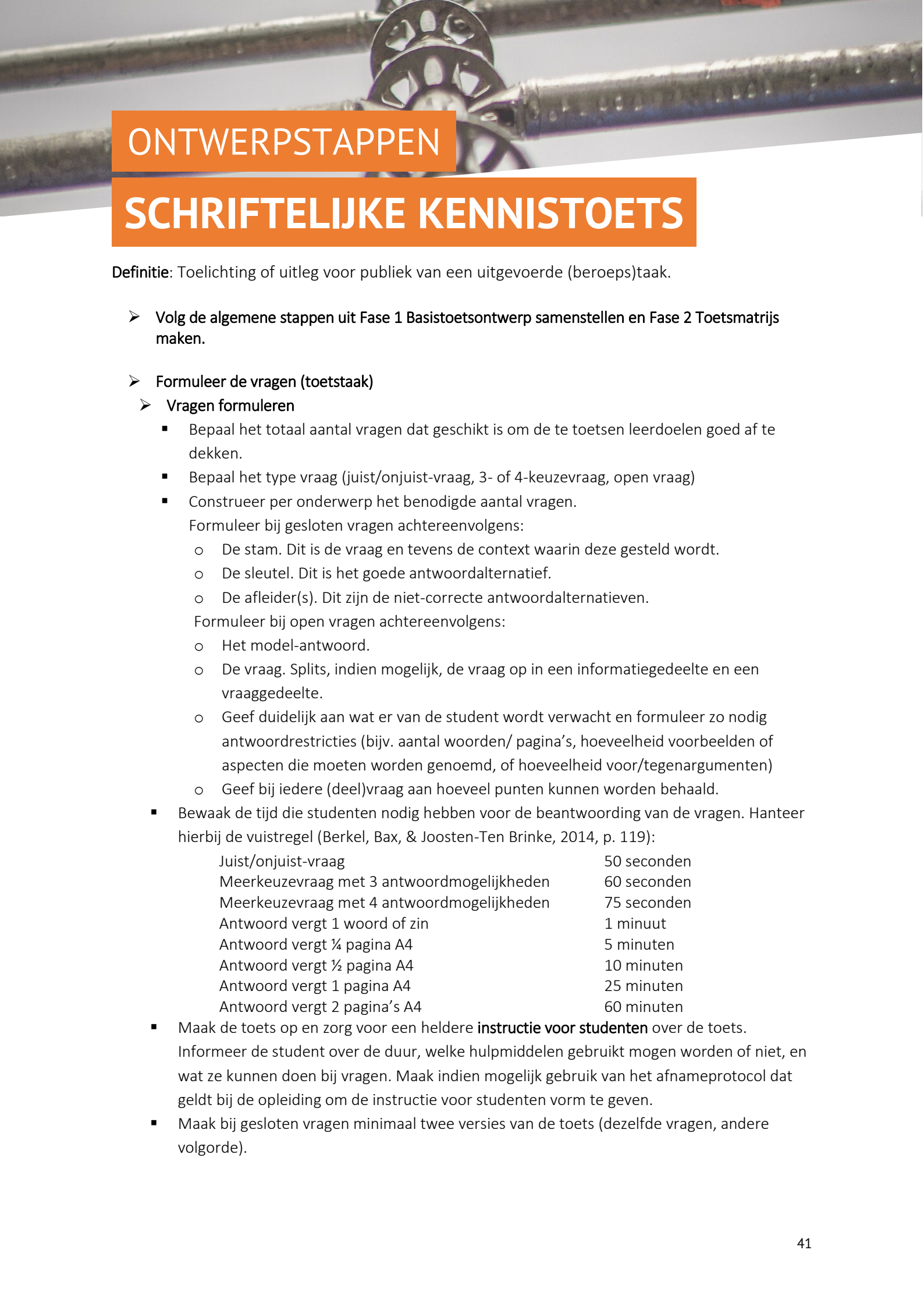
Bijlagen

Ontwerpstappen – Schriftelijke kennistoets
Ontwerpstappen – Mondelinge toets
Ontwerpstappen – Opdracht
Ontwerpstappen – Presentatie
Ontwerpstappen – Portfolio
Ontwerpstappen – Criteriumgericht interview
Ontwerpstappen – (Werkplek) Assessment

Checklist Toetsontwerp

Collegiale Check Toetsontwerp

Rollen, taken en verantwoordelijkheden – Curriculumniveau
Rollen, taken en verantwoordelijkheden – Toetsniveau

ONTWERPSTAPPEN

SCHRIFTELIJKE KENNISTOETS

Definitie: Toelichting of uitleg voor publiek van een uitgevoerde (beroeps)taak.

- Volg de algemene stappen uit Fase 1 Basistoetsontwerp samenstellen en Fase 2 Toetsmatrijs maken.

- Formuleer de vragen (toetstaak)

- Vragen formuleren

- Bepaal het totaal aantal vragen dat geschikt is om de te toetsen leerdoelen goed af te dekken.
- Bepaal het type vraag (juist/onjuist-vraag, 3- of 4-keuzevraag, open vraag)
- Construeer per onderwerp het benodigde aantal vragen.

Formuleer bij gesloten vragen achtereenvolgens:

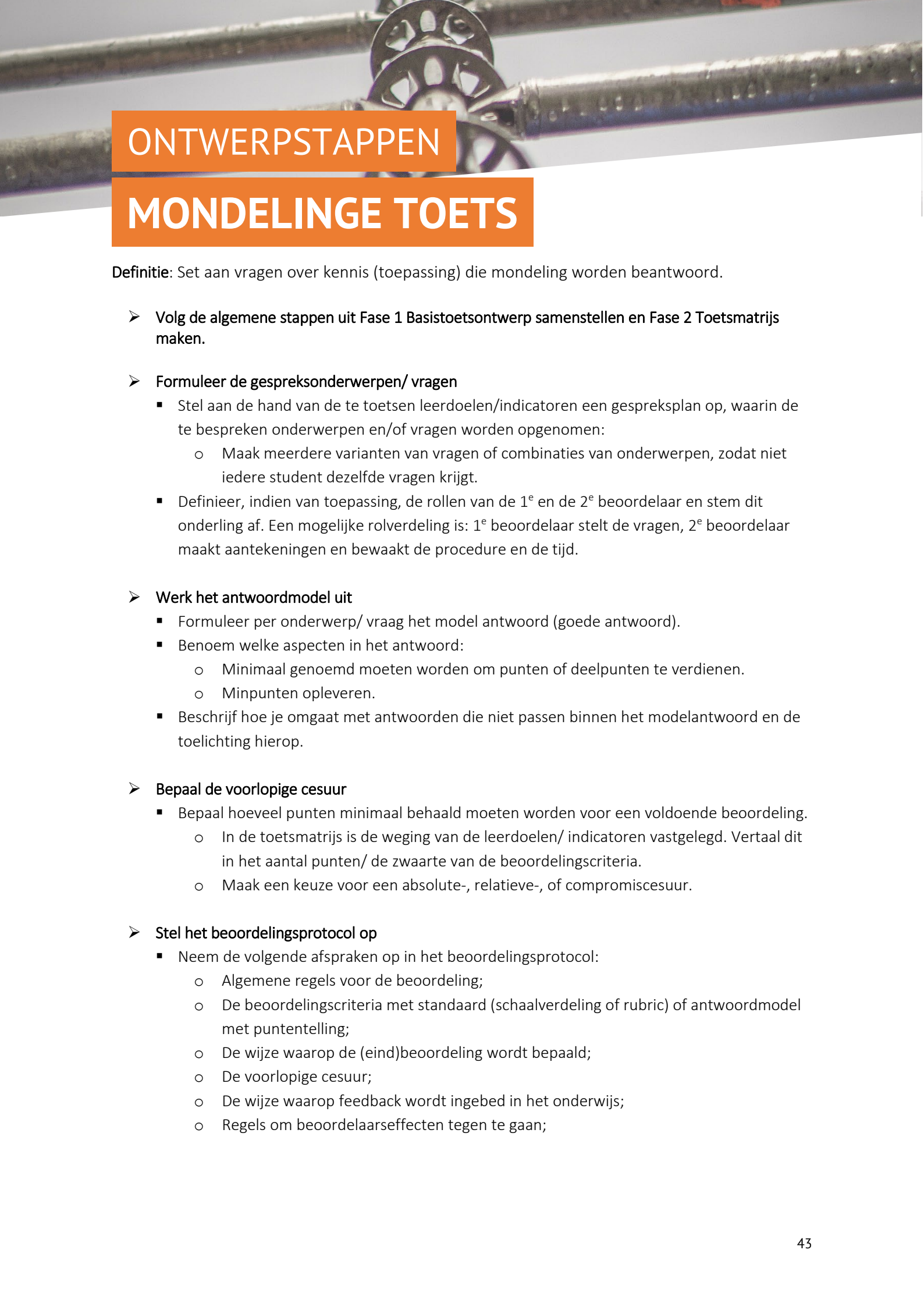
- De stam. Dit is de vraag en tevens de context waarin deze gesteld wordt.
- De sleutel. Dit is het goede antwoordalternatief.
- De afleider(s). Dit zijn de niet-correcte antwoordalternatieven.

Formuleer bij open vragen achtereenvolgens:

- Het model-antwoord.
- De vraag. Splits, indien mogelijk, de vraag op in een informatiegedeelte en een vraaggedeelte.
- Geef duidelijk aan wat er van de student wordt verwacht en formuleer zo nodig antwoordrestricties (bijv. aantal woorden/ pagina's, hoeveelheid voorbeelden of aspecten die moeten worden genoemd, of hoeveelheid voor/tegenargumenten)
- Geef bij iedere (deel)vraag aan hoeveel punten kunnen worden behaald.
- Bewaak de tijd die studenten nodig hebben voor de beantwoording van de vragen. Hanteer hierbij de vuistregel (Berkel, Bax, & Joosten-Ten Brinke, 2014, p. 119):

Juist/onjuist-vraag	50 seconden
Meerkeuzevraag met 3 antwoordmogelijkheden	60 seconden
Meerkeuzevraag met 4 antwoordmogelijkheden	75 seconden
Antwoord vergt 1 woord of zin	1 minuut
Antwoord vergt ¼ pagina A4	5 minuten
Antwoord vergt ½ pagina A4	10 minuten
Antwoord vergt 1 pagina A4	25 minuten
Antwoord vergt 2 pagina's A4	60 minuten
- Maak de toets op en zorg voor een heldere **instructie voor studenten** over de toets. Informeer de student over de duur, welke hulpmiddelen gebruikt mogen worden of niet, en wat ze kunnen doen bij vragen. Maak indien mogelijk gebruik van het afnameprotocol dat geldt bij de opleiding om de instructie voor studenten vorm te geven.
- Maak bij gesloten vragen minimaal twee versies van de toets (dezelfde vragen, andere volgorde).

- Zorg bij open vragen voor voldoende ruimte om het antwoord in te vullen. Maak ruimte in het vragenformulier voor beantwoording van de vragen of maak een apart antwoordformulier.
 - Ontwikkel een antwoordformulier. Maak eventueel gebruik van het HZ antwoordformulier meerkeuzetoets voor digitale verwerking van de toets via de HZ Toetsbalie (toetsbalie@hz.nl). Voorwaarden voor gebruik van digitale verwerking via de HZ Toetsbalie:
 - Maximaal 500 deelnemers maken de toets;
 - De toets bevat maximaal 80 vragen;
 - Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van 2-, óf 3-, óf 4-keuzevragen (geen combinatie daarvan);
 - De antwoordmogelijkheden van de toets zijn a/b/c/d;
 - De toets kent maximaal 2 versies.
- **Werk het antwoordmodel uit**
- Formuleer per vraag het modelantwoord (goede antwoord).
 - Benoem bij open vragen welke aspecten in het antwoord:
 - Minimaal genoemd moeten worden om punten of deelpunten te verdienen.
 - Minpunten opleveren.
 - Beschrijf hoe je omgaat met antwoorden die niet passen binnen het modelantwoord en de toelichting hierop.
 - Bepaal vooraf hoe je omgaat met eventuele stapelfouten of doorwerkfouten. Bijvoorbeeld als de berekening bij vraag 1 fout is, maar gebruikt moet worden bij vraag 2. Bepaal wanneer een fout doorrekent bij volgende vragen en wanneer niet.
- **Bepaal de voorlopige cesuur**
- Bepaal hoeveel punten minimaal behaald moeten worden voor een voldoende beoordeling.
 - In de toetsmatrijs is de weging van de leerdoelen/ indicatoren vastgelegd. Vertaal dit in het aantal punten/ de zwaarte per vraag.
 - Maak een keuze voor een absolute-, relatieve-, of compromiscesuur.

ONTWERPSTAPPEN

MONDELINGE TOETS

Definitie: Set aan vragen over kennis (toepassing) die mondeling worden beantwoord.

- **Volg de algemene stappen uit Fase 1 Basistoetsontwerp samenstellen en Fase 2 Toetsmatrijs maken.**
- **Formuleer de gespreksonderwerpen/ vragen**
 - Stel aan de hand van de te toetsen leerdoelen/indicatoren een gespreksplan op, waarin de te bespreken onderwerpen en/of vragen worden opgenomen:
 - Maak meerdere varianten van vragen of combinaties van onderwerpen, zodat niet iedere student dezelfde vragen krijgt.
 - Definieer, indien van toepassing, de rollen van de 1^e en de 2^e beoordelaar en stem dit onderling af. Een mogelijke rolverdeling is: 1^e beoordelaar stelt de vragen, 2^e beoordelaar maakt aantekeningen en bewaakt de procedure en de tijd.
- **Werk het antwoordmodel uit**
 - Formuleer per onderwerp/ vraag het model antwoord (goede antwoord).
 - Benoem welke aspecten in het antwoord:
 - Minimaal genoemd moeten worden om punten of deelpunten te verdienen.
 - Minpunten opleveren.
 - Beschrijf hoe je omgaat met antwoorden die niet passen binnen het modelantwoord en de toelichting hierop.
- **Bepaal de voorlopige cesuur**
 - Bepaal hoeveel punten minimaal behaald moeten worden voor een voldoende beoordeling.
 - In de toetsmatrijs is de weging van de leerdoelen/ indicatoren vastgelegd. Vertaal dit in het aantal punten/ de zwaarte van de beoordelingscriteria.
 - Maak een keuze voor een absolute-, relatieve-, of compromiscesuur.
- **Stel het beoordelingsprotocol op**
 - Neem de volgende afspraken op in het beoordelingsprotocol:
 - Algemene regels voor de beoordeling;
 - De beoordelingscriteria met standaard (schaalverdeling of rubric) of antwoordmodel met puntentelling;
 - De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald;
 - De voorlopige cesuur;
 - De wijze waarop feedback wordt ingebed in het onderwijs;
 - Regels om beoordelaarseffecten tegen te gaan;

- Beschrijving van wie beoordelaars zijn en de onderlinge taakverdeling (indien meerdere beoordelaars betrokken zijn).

➤ **Formuleer de instructie voor studenten (toetstaak)**

- Maak duidelijk of de toets individueel, in tweetallen of in groepjes wordt afgenomen.
- Formuleer de **gespreksinstructie** voor de student, die vanaf de start van de cursus wordt gedeeld met studenten via de studeerhandleiding. Geef achtereenvolgens informatie over:
 - De inhoud van de mondelinge toets.
 - Locatie en duur van de mondelinge toets.
 - Indien van toepassing, de aanwezigheid van de 2^e beoordelaar en/of derden (denk aan praktijkbegeleiders of toehoorders).
 - Wanneer de student duidelijkheid krijgt over de beoordeling en feedback.

ONTWERPSTAPPEN

OPDRACHT

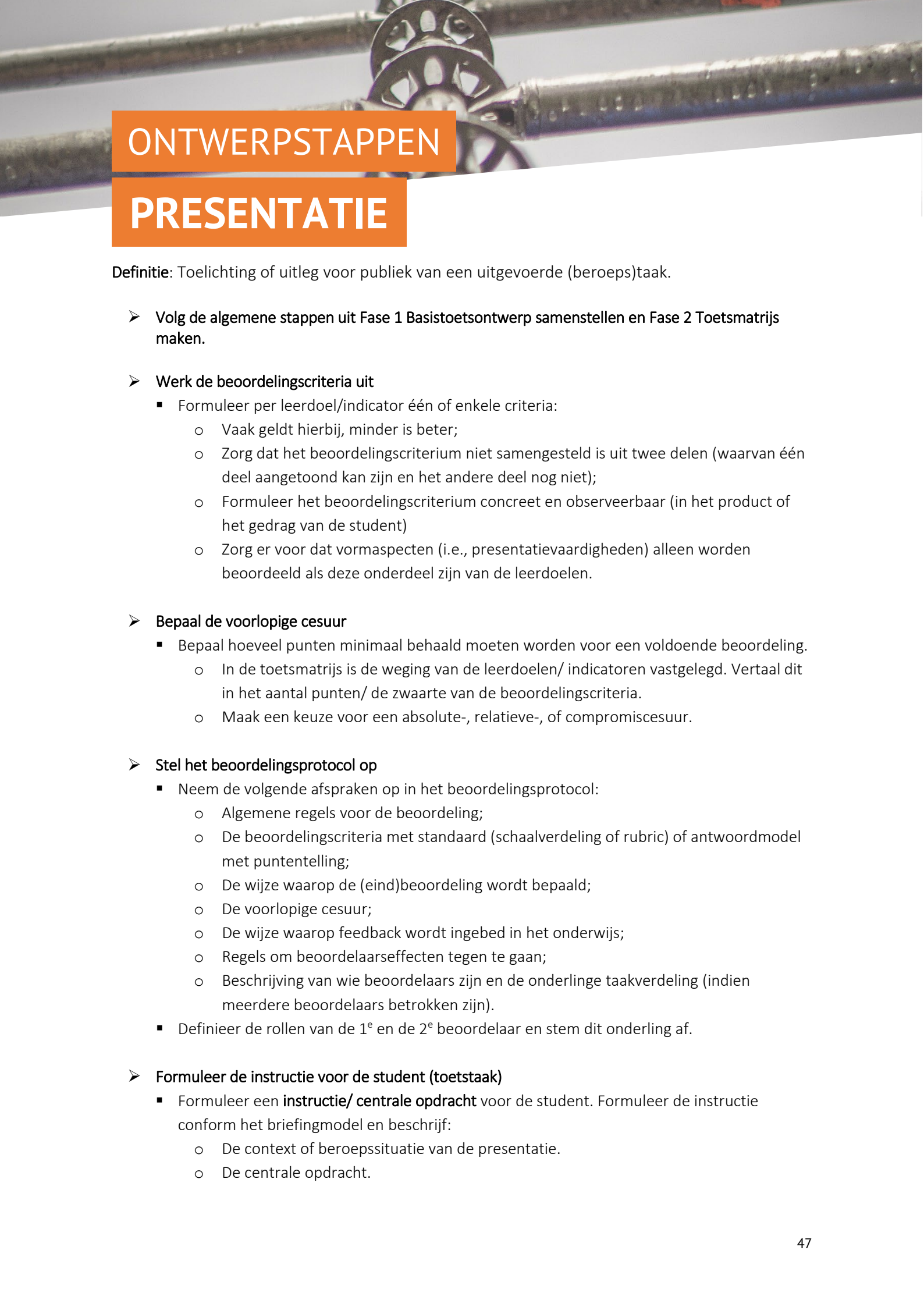
Definitie: Weergave van een uitgevoerde (beroeps)taak

- **Volg de algemene stappen uit Fase 1 Basistoetsontwerp samenstellen en Fase 2 Toetsmatrijs maken.**
- **Werk de beoordelingscriteria uit**
 - Formuleer per leerdoel/indicator één of enkele criteria:
 - Vaak geldt hierbij, minder is beter;
 - Zorg dat het beoordelingscriterium niet samengesteld is uit twee delen (waarvan één deel aangetoond kan zijn en het andere deel nog niet);
 - Formuleer het beoordelingscriterium concreet en observeerbaar (in het product of het gedrag van de student).
- **Bepaal wanneer een criterium voldoende is aangetoond**
 - Bepaal welke elementen aanwezig moeten zijn in de opdracht van de student om het beoordelingscriterium met een voldoende te beoordelen. Bepaal waar de lat ligt (de standaard).
 - Formuleer zo concreet mogelijk aan welke kenmerken een voldoende beoordeling herkent kan worden.
 - Formuleer eenduidig en helder.
 - Werk dit indien gewenst ook uit voor een goede of excellente beoordeling.
 - Maak eventueel een rubric (zie ook de instructie “hoe maak je een rubric” op [HZ Learn](#)).
- **Bepaal de voorlopige cesuur**
 - Bepaal hoeveel punten minimaal behaald moeten worden voor een voldoende beoordeling.
 - In de toetsmatrijs is de weging van de leerdoelen/ indicatoren vastgelegd. Vertaal dit in het aantal punten/ de zwaarte van de beoordelingscriteria.
 - Maak een keuze voor een absolute-, relatieve-, of compromiscesuur.
- **Stel het beoordelingsprotocol op**
 - Neem de volgende afspraken op in het beoordelingsprotocol:
 - Algemene regels voor de beoordeling;
 - De beoordelingscriteria met standaard (schaalverdeling of rubric) of antwoordmodel met puntentelling;
 - De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald;
 - De voorlopige cesuur;
 - De wijze waarop feedback wordt ingebed in het onderwijs;
 - Regels om beoordelarseffecten tegen te gaan;

- Beschrijving van wie beoordelaars zijn en de onderlinge taakverdeling (indien meerdere beoordelaars betrokken zijn).

➤ **Formuleer de instructie voor de student (toetstaak)**

- Formuleer een **instructie** voor de student. Formuleer de instructie conform het briefingmodel en beschrijf:
 - De context of beroepssituatie van de opdracht.
 - De centrale opdracht.
 - Instructies voor de aanpak.
 - Instructies voor de oplevering.
- Stem de mate van sturing af op het verwachte niveau van de student. Studenten in jaar 1 hebben meer instructies voor de aanpak en oplevering nodig dan studenten in jaar 4.
- Bewaak de tijdsspanne: Hoeveel tijd krijgt de student om de opdracht te maken? Het is hierbij van belang rekening te houden met het verschil tussen een individuele- dan wel groepsopdracht.

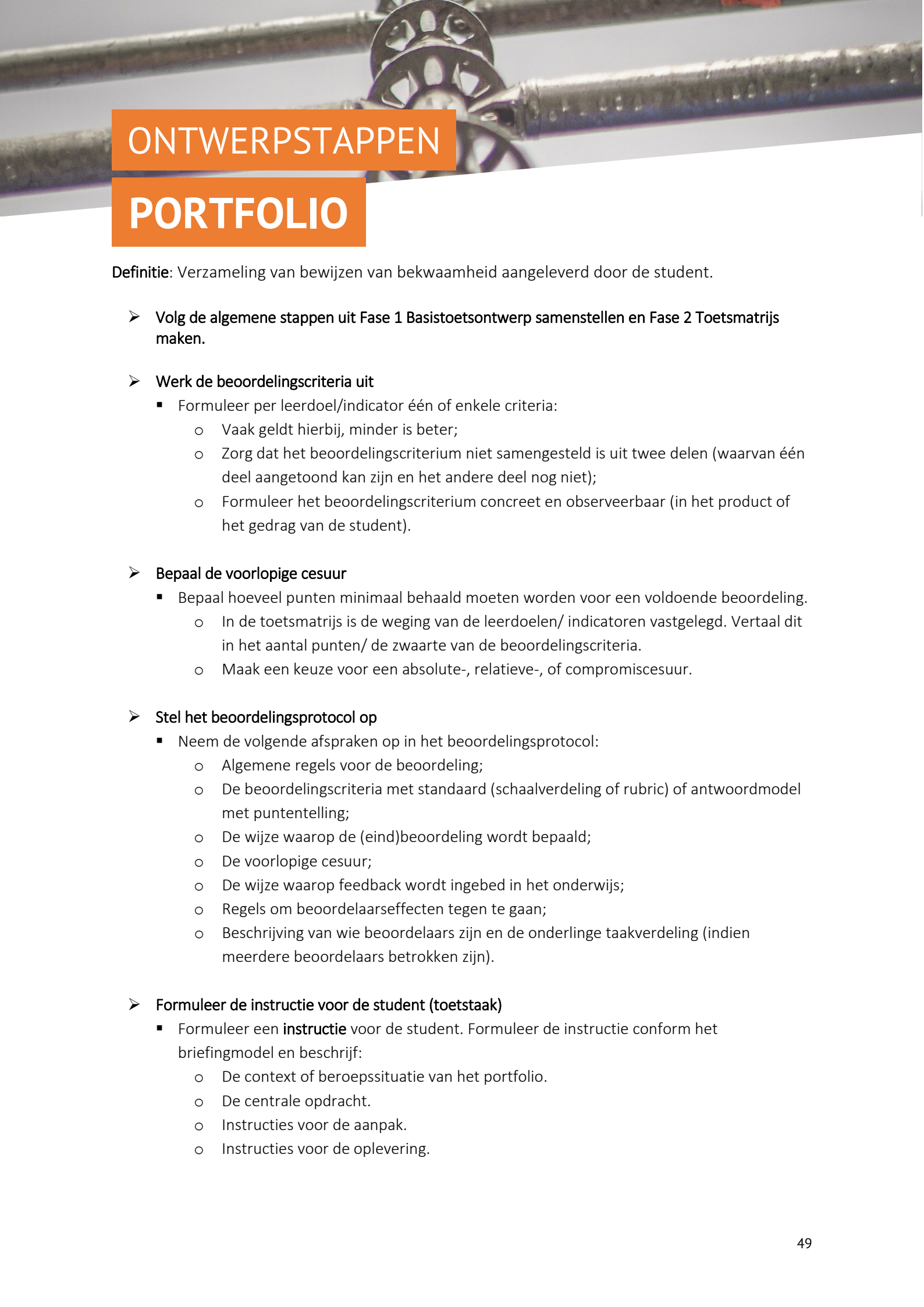
ONTWERPSTAPPEN

PRESENTATIE

Definitie: Toelichting of uitleg voor publiek van een uitgevoerde (beroeps)taak.

- **Volg de algemene stappen uit Fase 1 Basistoetsontwerp samenstellen en Fase 2 Toetsmatrijs maken.**
- **Werk de beoordelingscriteria uit**
 - Formuleer per leerdoel/indicator één of enkele criteria:
 - Vaak geldt hierbij, minder is beter;
 - Zorg dat het beoordelingscriterium niet samengesteld is uit twee delen (waarvan één deel aangetoond kan zijn en het andere deel nog niet);
 - Formuleer het beoordelingscriterium concreet en observeerbaar (in het product of het gedrag van de student)
 - Zorg er voor dat vormaspecten (i.e., presentatievaardigheden) alleen worden beoordeeld als deze onderdeel zijn van de leerdoelen.
- **Bepaal de voorlopige cesuur**
 - Bepaal hoeveel punten minimaal behaald moeten worden voor een voldoende beoordeling.
 - In de toetsmatrijs is de weging van de leerdoelen/ indicatoren vastgelegd. Vertaal dit in het aantal punten/ de zwaarte van de beoordelingscriteria.
 - Maak een keuze voor een absolute-, relatieve-, of compromiscesuur.
- **Stel het beoordelingsprotocol op**
 - Neem de volgende afspraken op in het beoordelingsprotocol:
 - Algemene regels voor de beoordeling;
 - De beoordelingscriteria met standaard (schaalverdeling of rubric) of antwoordmodel met puntentelling;
 - De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald;
 - De voorlopige cesuur;
 - De wijze waarop feedback wordt ingebed in het onderwijs;
 - Regels om beoordelaarseffecten tegen te gaan;
 - Beschrijving van wie beoordelaars zijn en de onderlinge taakverdeling (indien meerdere beoordelaars betrokken zijn).
 - Definieer de rollen van de 1^e en de 2^e beoordelaar en stem dit onderling af.
- **Formuleer de instructie voor de student (toetstaak)**
 - Formuleer een **instructie/ centrale opdracht** voor de student. Formuleer de instructie conform het briefingmodel en beschrijf:
 - De context of beroepssituatie van de presentatie.
 - De centrale opdracht.

- Instructies voor de aanpak.
- Instructies voor de oplevering (denk aan duur presentatie, gebruik multimedia, individueel of in groep, enz.).
- Formuleer een **richtlijnen** voor de presentatie, die vanaf de start van de cursus wordt gedeeld met studenten via de studeerhandleiding. Geef informatie over:
 - De planning van de presentaties.
 - Indien van toepassing, de aanwezigheid van een 2^e beoordelaar en/of derden (denk aan praktijkbegeleiders, medestudenten of toehoorders).
 - Of van de student wordt verwacht ook presentaties van anderen bij te wonen of te beoordelen.
 - Wanneer de student duidelijkheid krijgt over de beoordeling en feedback.

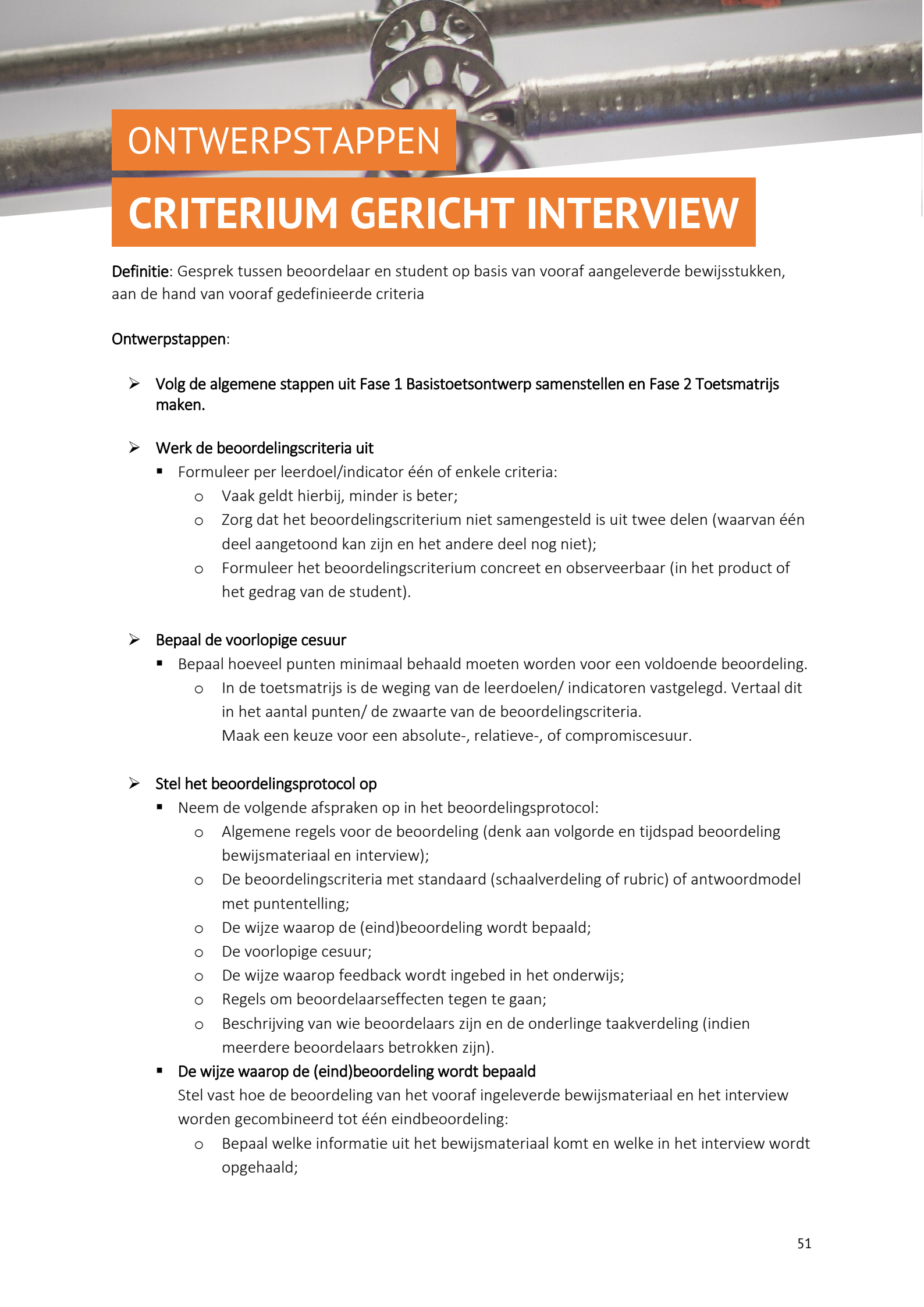
ONTWERPSTAPPEN

PORTFOLIO

Definitie: Verzameling van bewijzen van bekwaamheid aangeleverd door de student.

- **Volg de algemene stappen uit Fase 1 Basistoetsontwerp samenstellen en Fase 2 Toetsmatrijs maken.**
- **Werk de beoordelingscriteria uit**
 - Formuleer per leerdoel/indicator één of enkele criteria:
 - Vaak geldt hierbij, minder is beter;
 - Zorg dat het beoordelingscriterium niet samengesteld is uit twee delen (waarvan één deel aangetoond kan zijn en het andere deel nog niet);
 - Formuleer het beoordelingscriterium concreet en observeerbaar (in het product of het gedrag van de student).
- **Bepaal de voorlopige cesuur**
 - Bepaal hoeveel punten minimaal behaald moeten worden voor een voldoende beoordeling.
 - In de toetsmatrijs is de weging van de leerdoelen/ indicatoren vastgelegd. Vertaal dit in het aantal punten/ de zwaarte van de beoordelingscriteria.
 - Maak een keuze voor een absolute-, relatieve-, of compromiscesuur.
- **Stel het beoordelingsprotocol op**
 - Neem de volgende afspraken op in het beoordelingsprotocol:
 - Algemene regels voor de beoordeling;
 - De beoordelingscriteria met standaard (schaalverdeling of rubric) of antwoordmodel met puntentelling;
 - De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald;
 - De voorlopige cesuur;
 - De wijze waarop feedback wordt ingebed in het onderwijs;
 - Regels om beoordelaarseffecten tegen te gaan;
 - Beschrijving van wie beoordelaars zijn en de onderlinge taakverdeling (indien meerdere beoordelaars betrokken zijn).
- **Formuleer de instructie voor de student (toetstaak)**
 - Formuleer een **instructie** voor de student. Formuleer de instructie conform het briefingmodel en beschrijf:
 - De context of beroepssituatie van het portfolio.
 - De centrale opdracht.
 - Instructies voor de aanpak.
 - Instructies voor de oplevering.

- Stem de mate van sturing af op het verwachte niveau van de student. Studenten in jaar 1 hebben meer instructies voor de aanpak en oplevering nodig dan studenten in de afstudeerfase.
- Besteed in de instructie aandacht aan:
 - De ontwikkeling of bekwaamheid waaraan de student werkt tijdens het opstellen van het portfolio;
 - De eisen die gesteld worden aan de bewijslast (bijv. rijkheid, reikwijdte, authenticiteit);
 - De minimale en maximale hoeveelheid vereiste bewijslast.
- Bewaak de tijdsspanne: Hoeveel tijd krijgt de student om het portfolio te maken? Het is hierbij van belang rekening te houden met het verschil tussen een individuele- dan wel groepsopdracht.

ONTWERPSTAPPEN

CRITERIUM GERICHT INTERVIEW

Definitie: Gesprek tussen beoordelaar en student op basis van vooraf aangeleverde bewijsstukken, aan de hand van vooraf gedefinieerde criteria

Ontwerpstappen:

- **Volg de algemene stappen uit Fase 1 Basistoetsontwerp samenstellen en Fase 2 Toetsmatrijs maken.**
- **Werk de beoordelingscriteria uit**
 - Formuleer per leerdoel/indicator één of enkele criteria:
 - Vaak geldt hierbij, minder is beter;
 - Zorg dat het beoordelingscriterium niet samengesteld is uit twee delen (waarvan één deel aangetoond kan zijn en het andere deel nog niet);
 - Formuleer het beoordelingscriterium concreet en observeerbaar (in het product of het gedrag van de student).
- **Bepaal de voorlopige cesuur**
 - Bepaal hoeveel punten minimaal behaald moeten worden voor een voldoende beoordeling.
 - In de toetsmatrijs is de weging van de leerdoelen/ indicatoren vastgelegd. Vertaal dit in het aantal punten/ de zwaarte van de beoordelingscriteria.
 - Maak een keuze voor een absolute-, relatieve-, of compromiscesuur.
- **Stel het beoordelingsprotocol op**
 - Neem de volgende afspraken op in het beoordelingsprotocol:
 - Algemene regels voor de beoordeling (denk aan volgorde en tijdsplan beoordeling bewijsmateriaal en interview);
 - De beoordelingscriteria met standaard (schaalverdeling of rubric) of antwoordmodel met puntentelling;
 - De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald;
 - De voorlopige cesuur;
 - De wijze waarop feedback wordt ingebed in het onderwijs;
 - Regels om beoordelaarseffecten tegen te gaan;
 - Beschrijving van wie beoordelaars zijn en de onderlinge taakverdeling (indien meerdere beoordelaars betrokken zijn).
 - **De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald**

Stel vast hoe de beoordeling van het vooraf ingeleverde bewijsmateriaal en het interview worden gecombineerd tot één eindbeoordeling:

 - Bepaal welke informatie uit het bewijsmateriaal komt en welke in het interview wordt opgehaald;

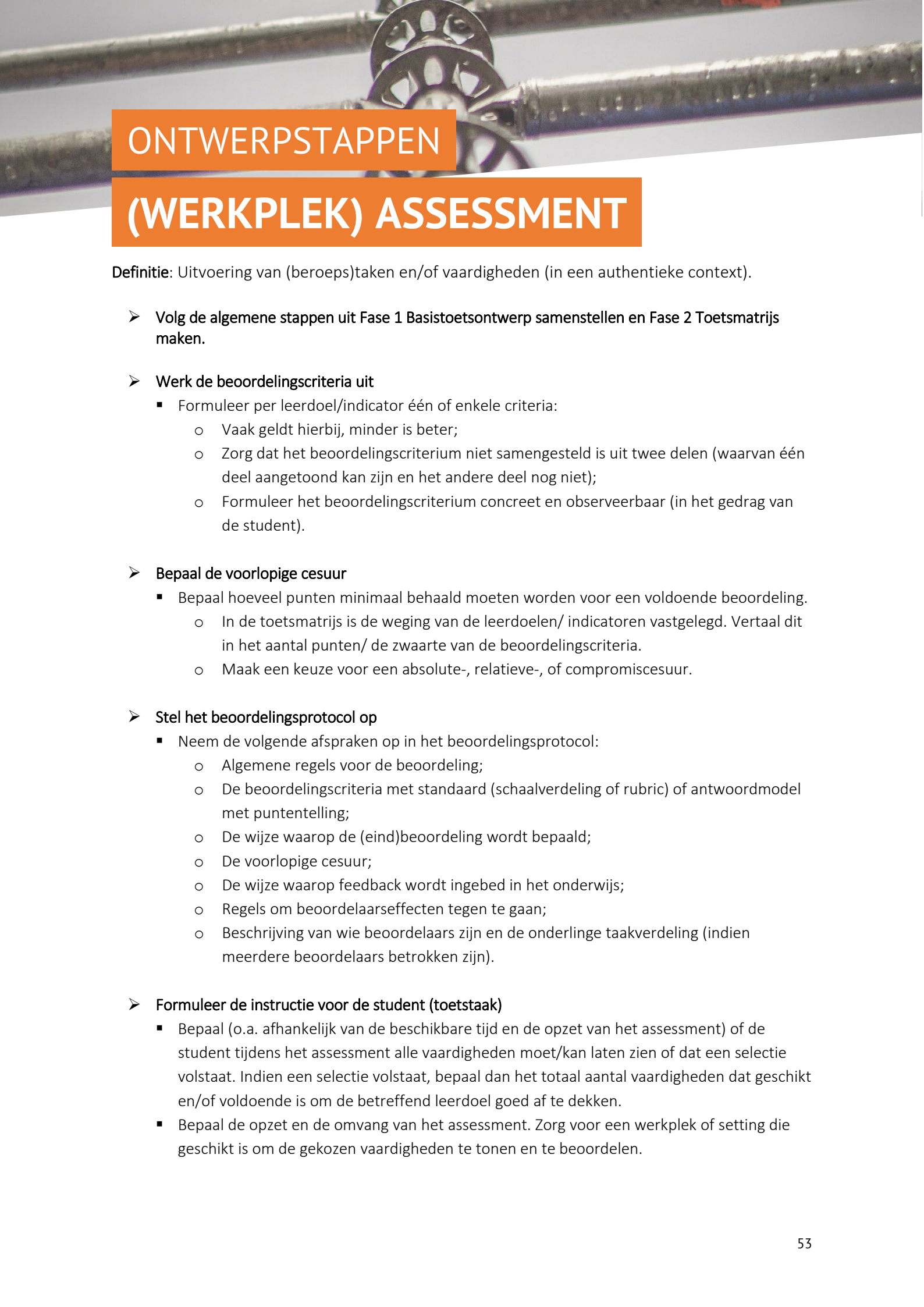
- Bepaal de balans tussen het bewijsmateriaal en het gesprek (wat weegt zwaarder?);
- Differentieer waar nodig per beoordelingscriterium;
- Leg afspraken hierover vast. Ontwikkel bijvoorbeeld een aantekenformulier waarin de beoordeling van het bewijsmateriaal wordt verzameld en vervolgens wordt doorvertaald naar gespreksonderwerpen/ vragen voor het interview. Of biedt ruimte in het beoordelingsprotocol om een beoordeling in twee rondes (bewijsmateriaal én interview) op te nemen. *Let op! Het is nadrukkelijk niet de bedoeling twee beoordelingen met elkaar te middelen om tot een overall beoordeling te komen. (De beoordeling van) Het bewijsmateriaal is altijd helpend bij de eindbeoordeling. Belangrijk kenmerk van het CGI is de holistische beoordeling!*

➤ **Formuleer de gespreksonderwerpen/ vragen**

- Stel aan de hand van de beoordelingscriteria een algemeen gespreksplan op, waarin de te bespreken onderwerpen en/of vragen worden opgenomen:
 - Maak een set aan algemene onderwerpen en/of vragen, gekoppeld aan de beoordelingscriteria;
 - Leg vast hoe de daadwerkelijke gespreksonderwerpen/ vragen worden bepaald (denk ook aan relatie tot beoordeling bewijsmateriaal).
- Definieer de rollen van de 1^e en de 2^e beoordelaar en stem dit onderling af. Een mogelijke rolverdeling is: 1^e beoordelaar stelt de vragen, 2^e beoordelaar maakt aantekeningen en bewaakt de procedure en de tijd.

➤ **Formuleer de instructie voor de student (toetstaak)**

- Formuleer een **voorbereidingsinstructie** voor de student. Deze instructie beschrijft wat de student moet doen ter voorbereiding op het criterium gericht interview: het bewijsmateriaal. Denk hierbij aan het opstellen van een portfolio, het schrijven van een position paper, of het schrijven van een reflectie. Formuleer de instructie conform het briefingmodel en beschrijf:
 - De context of beroepssituatie van de voorbereiding en het criterium gericht interview.
 - De centrale opdracht.
 - Instructies voor de aanpak.
 - Instructies voor de oplevering.
- Maak duidelijk of de toets individueel, in tweetallen of in groepjes wordt afgenomen. Maak hierbij zo nodig onderscheid tussen de voorbereiding en het gesprek.
- Formuleer de **gespreksinstructie** voor de student, die vanaf de start van de cursus wordt gedeeld met studenten via de studeerhandleiding. Geef achtereenvolgens informatie over:
 - De inhoud van het criterium gericht interview.
 - Locatie en duur van het criterium gericht interview.
 - De aanwezigheid van de 2^e beoordelaar en/of derden (denk aan praktijkbegeleiders of toehoorders).
 - Wanneer de student duidelijkheid krijgt over de beoordeling en feedback.

ONTWERPSTAPPEN

(WERKPLEK) ASSESSMENT

Definitie: Uitvoering van (beroeps)taken en/of vaardigheden (in een authentieke context).

- **Volg de algemene stappen uit Fase 1 Basistoetsontwerp samenstellen en Fase 2 Toetsmatrijs maken.**
- **Werk de beoordelingscriteria uit**
 - Formuleer per leerdoel/indicator één of enkele criteria:
 - Vaak geldt hierbij, minder is beter;
 - Zorg dat het beoordelingscriterium niet samengesteld is uit twee delen (waarvan één deel aangetoond kan zijn en het andere deel nog niet);
 - Formuleer het beoordelingscriterium concreet en observeerbaar (in het gedrag van de student).
- **Bepaal de voorlopige cesuur**
 - Bepaal hoeveel punten minimaal behaald moeten worden voor een voldoende beoordeling.
 - In de toetsmatrijs is de weging van de leerdoelen/ indicatoren vastgelegd. Vertaal dit in het aantal punten/ de zwaarte van de beoordelingscriteria.
 - Maak een keuze voor een absolute-, relatieve-, of compromiscesuur.
- **Stel het beoordelingsprotocol op**
 - Neem de volgende afspraken op in het beoordelingsprotocol:
 - Algemene regels voor de beoordeling;
 - De beoordelingscriteria met standaard (schaalverdeling of rubric) of antwoordmodel met puntentelling;
 - De wijze waarop de (eind)beoordeling wordt bepaald;
 - De voorlopige cesuur;
 - De wijze waarop feedback wordt ingebed in het onderwijs;
 - Regels om beoordelaarseffecten tegen te gaan;
 - Beschrijving van wie beoordelaars zijn en de onderlinge taakverdeling (indien meerdere beoordelaars betrokken zijn).
- **Formuleer de instructie voor de student (toetstaak)**
 - Bepaal (o.a. afhankelijk van de beschikbare tijd en de opzet van het assessment) of de student tijdens het assessment alle vaardigheden moet/kan laten zien of dat een selectie volstaat. Indien een selectie volstaat, bepaal dan het totaal aantal vaardigheden dat geschikt en/of voldoende is om de betreffend leerdoel goed af te dekken.
 - Bepaal de opzet en de omvang van het assessment. Zorg voor een werkplek of setting die geschikt is om de gekozen vaardigheden te tonen en te beoordelen.

- Formuleer een **instructie** voor het assessment, die vanaf de start van de cursus wordt gedeeld met studenten via de studeerhandleiding. Geef informatie over:
 - De planning van het assessment.
 - Hoeveel tijd de student krijgt om de gevraagde vaardigheid/ vaardigheden te laten zien.
 - Welke hulpmiddelen een student kan of moet gebruiken bij de uitvoering.
 - Wie er beoordeelt en de aanwezigheid van een 2^e beoordelaar en/of derden (denk aan praktijkbegeleiders, medestudenten of cliënten).
 - Of van de student wordt verwacht ook assessments van anderen bij te wonen of te beoordelen.
 - Wanneer de student duidelijkheid krijgt over de beoordeling en feedback.

Checklist Toetsontwerp

Uitgevoerd door:

Naam van de onderwijseenheid/ leeruitkomst:

CU/LU code:

Studiejaar:

Toetsvorm:

Gelegenheid: ☐ 1^e kans

☐ herkansing

Datum (inlevermoment) toets:

Examinator:

Betrokken ontwerpers:

Toetstaak

kwaliteitscriterium		reflectie
authenticiteit	De toetstaak sluit logisch aan op de visie op beroepsbekwaamheid van de opleiding	
	De toetstaak weerspiegelt een situatie die de student in het toekomstige beroep ook tegen kan komen	
validiteit-representativiteit	De leerdoelen/indicatoren vormen het uitgangspunt voor de toets	
samenhang	De toetsmatrijs en de opbouw van de toetstaak zijn in lijn met elkaar. De leerdoelen/ indicatoren komen aan bod zoals in de toetsmatrijs is beschreven	
	De toetstaak is een logisch samenhangend geheel en is niet opgedeeld in losstaande onderdelen	
transparantie	De toetstaak bevat heldere instructies wat er van de student wordt verwacht en hoe hij kan aantonen de leerdoelen/ indicatoren te beheersen of te hebben behaald. De vraagstelling is helder.	
	De toetstaak bevat geen tegenstrijdigheden	
	De opdracht is bondig geformuleerd in de toetstaak	
betrouwbaarheid-eerlijkheid	Iedere student heeft, ongeacht achtergrond, een eerlijke kans om te laten zien hoe hij zich heeft ontwikkelt op de doelen die centraal staan in de toets	
relevantie	De toetstaak is in zichzelf een leerzame ervaring voor de student	

Beoordelingsprotocol (antwoordmodel)

kwaliteitscriterium		reflectie
authenticiteit	De beoordelingscriteria sluiten logisch aan op de visie op beroepsbekwaamheid van de opleiding	
	De beoordelingscriteria komen overeen met wat er in het toekomstige beroep ook van de student wordt verwacht	
samenhang	De beoordelingscriteria komen logisch voort uit de leerdoelen/indicatoren die centraal staan in de toets	
transparantie	De beoordelingscriteria/ antwoordmodel bevatten geen tegenstrijdigheden	
	De beoordelingscriteria/ antwoordmodel zijn bondig geformuleerd	
betrouwbaarheid-eerlijkheid	Voor de student en beoordelaar is vooraf duidelijk hoeveel punten er kunnen worden behaald voor ieder beoordelingscriterium/vraag (de normering)	
	De voorlopige cesuur is vooraf bepaald en gecommuniceerd met studenten en beoordelaars	
	In het beoordelingsprotocol wordt beschreven hoe beoordelaarseffecten worden bestreden	
uitvoerbaarheid	Het beoordelingsprotocol is zo uitgebreid als noodzakelijk en zo beknopt als mogelijk	

Collegiale check

Toetsontwerp

Uitgevoerd door:

Gegevens toets

Naam van de onderwijseenheid/ leeruitkomst:

CU/LU code:

Studiejaar:

Semester/ blok:

Kans: ☐ 1^e kans

☐ herkansing

Gegevens ontwerpteam

Examinator:

Betrokken ontwerpers:

Ontwerp toetstaak

advies		compliment
	De toetstaak is een realistische afspiegeling van de visie op beroepsbekwaamheid	
	De toetstaak is op zichzelf een leerervaring	
	De toetstaak vormt een samenhangend en gevarieerd geheel en is opgebouwd volgens de toetsmatrijs	
	De toetstaak past bij de leerdoelen/ indicatoren van de toets en de gekoppelde onderdelen van de BoKS (indien aanwezig)	
	De toetstaak is bondig en bevat geen overbodige informatie	
	De toetstaak stelt de student in staat zijn ontwikkeling te tonen, zonder dat persoonskenmerken die niet tot de te beoordelen leerdoelen/ indicatoren behoren hier invloed op hebben	

Ontwerp beoordelingsprotocol

advies		compliment
	De beoordelingscriteria in het beoordelingsprotocol sluiten aan bij de taak en context van het beroep	
	De beoordelingscriteria sluiten aan bij de leerdoelen/ indicatoren en BoKS (indien aanwezig) uit de toetsmatrijs en bij de toetstaak	
	De beoordelingscriteria/ antwoordmodel bevatten geen tegenstrijdigheden	
	De beoordelingscriteria/ antwoordmodel zijn bondig geformuleerd	
	Er is vooraf bepaald hoeveel punten er kunnen worden behaald voor ieder beoordelingscriterium/vraag (de normering)	
	Per beoordelingscriterium/ vraag is vooraf vastgesteld hoe 'goede' en 'zwakke' studenten worden herkend en er kan onderscheid worden gemaakt tussen 'onvoldoende' en 'voldoende' beheersing van de leerdoelen/ indicatoren.	
	De voorlopige cesuur is vooraf bepaald	
	In het beoordelingsprotocol wordt beschreven hoe beoordelaarseffecten worden bestreden	

Opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

	Opleiding			Beroepenveldcommissie	Opleidingscommissie	Toetscommissie	Examencommissie
	Team ¹	Domeindirecteur	Onderwijsondersteuner				
Taak	Ontwikkelen van een gezamenlijk en gedragen curriculum	Aansturen van opleidingen ¹ bij curriculumontwikkeling	Begeleiden van teams bij curriculumontwikkeling	Adviseren over en feedback geven op de visie op beroepsbekwaamheid en de aansluiting van het opleidingsprofiel op het beroepsbeeld (bijv. beroepsrelevantie en actualiteit van casuïstiek binnen de opleiding)	Adviseren over het bevorderen en waarborgen van de kwaliteit van de opleiding en het evalueren van de uitvoering van de onderwijs- en examenregeling	Uitvoeren van audits naar de kwaliteit van toetsen op curriculumniveau	Borgen van de kwaliteit van toetsen, organisatie, en procedures
Fasen curriculumontwikkeling	Betrokken bij iedere fase van curriculumontwikkeling	Niet direct betrokken bij de curriculumontwikkeling, maar monitort het proces en stuurt bij waar nodig	Betrokken bij alle fasen van curriculumontwikkeling	Betrokken bij het opstellen van en feedback geven op de visie op beroepsbekwaamheid en het opleidingsprofiel	Adviseren over het opstellen van visie op beroepsbekwaamheid, het opleidingsprofiel, en de onderwijs- en examenregeling inclusief de uitvoeringsregeling. De opleidingscommissie heeft instemmingsrecht over de wijze van evaluatie van het onderwijs, de afstudeerrichtingen (incl. de bijbehorende eindkwalificaties), studielast (ook bij afwijking 60EC bij masters), de wijze van praktische oefening, en de toelatingseisen voor speciale trajecten.	Uitvoeren van audits op het toetsprogramma en daarbij ook nadrukkelijk kijken naar de samenhang met dekkingsmatrix, breakdown, opleidingsprofiel en visie op beroepsbekwaamheid	Borgen van de kwaliteit van het toetsprogramma (en daarbij ook de samenhang met dekkingsmatrix, breakdown, opleidingsprofiel en visie op beroepsbekwaamheid) aan de hand van de audits van de toetscommissie
Verantwoordelijkheid	Inhoudelijk verantwoordelijk voor alle fasen van curriculumontwikkeling	Formele verantwoordelijkheid voor alle fasen van curriculumontwikkeling	Begeleidt het team. Draagt geen verantwoordelijkheid	-	-	Verantwoordelijk voor het uitvoeren van audits en het terugkoppelen van de uitkomsten aan de opleidingscoördinator en de examencommissie	Verantwoordelijk voor het toezien op de kwaliteitszorg van het toetsen van de opleiding
Eisen	Minimaal één teamlid is SKE-gecertificeerd. Teamleden die examiner zijn, zijn BKE-gecertificeerd	-	Geen specifieke eisen voor de rol bij curriculumontwikkeling, omdat de onderwijs-ondersteuner per definitie onderwijskundige ervaring heeft	Werkzaam in het werkveld waartoe de opleiding opleidt	Studenten en docenten van de eigen opleiding	Minimaal BKE-gecertificeerd, bij voorkeur SKE-gecertificeerd	Minimaal BKE-gecertificeerd, bij voorkeur SKE-gecertificeerd

¹ De opleiding kan voor voorbereidende werkzaamheden een curriculumcommissie of equivalent inrichten. Beslissingen en afspraken worden echter altijd door het gehele team genomen. Het team wordt aangestuurd door de opleidingscoördinator, of er wordt een proceseigenaar/ projectleider curriculumontwikkeling benoemd.

	Student	Examinator	Toetsontwerper	Surveillant	Beoordelaar	Onderwijs- ondersteuner	Toetscommissie	Examencommissie
Taak	Uitvoeren van de toetsen, gebruiken van feedback voor de eigen ontwikkeling en het meedenken bij het verbeteren van onderwijs en toetsen	Ontwerpen, uitvoeren, evalueren en aanpassen van toetsen (incl. het definitief vaststellen van het resultaat) en het ondersteunen van collega-examinatoren (i.e., uitvoeren collegiale check)	Ontwerpen van de toetstaak en het beoordelingsprotocol	Toeziën en begeleiden van de afname van een toets	Beoordelen van toetsen en het geven van feedback	Begeleiden van examinatoren, toetsontwerpers, en beoordelaars bij het organiseren en uitvoeren van de kwaliteitszorg, waarbij de resultaten van audits (van de toetscommissie) wordt meegenomen	Uitvoeren van audits naar de kwaliteit van toetsen	Aanwijzen van examinatoren, het borgen van bekwaamheid van examinatoren, en het toezien op de kwaliteitszorg van opleidingen met betrekking tot toetsen
Toetscyclus	Stakeholder bij alle fasen van de toetscyclus en actief betrokken bij afname, beoordeling en feedback (fase 4-6a)	Betrokken en verantwoordelijk voor alle fasen van de toetscyclus	Uitsluitend betrokken bij de fase 'toetstaak ontwikkelen' en 'beoordelings-protocol ontwikkelen'	Uitsluitend betrokken bij de fase 'afname'	Betrokken bij de fasen 'beoordelen' en 'feedback geven'. N.B. De beoordelaar kan resultaten invoeren <i>in concept</i> in de HZ-systemen, echter resultaten worden uitsluitend door een examiner <i>definitief vastgesteld</i> in Osiris.	Betrokken bij de gehele toetscyclus	Audits hebben betrekking op alle fasen van de toetscyclus	-
Verantwoordelijkheid	Verantwoordelijk voor het eigen werk en naleven van afspraken en richtlijnen	Bevoegd en verantwoordelijk voor het uitvoeren van alle fasen van de toetscyclus	Werkt altijd onder de verantwoordelijkheid van de examiner	Werkt altijd onder de verantwoordelijkheid van de examiner	Werkt altijd onder de verantwoordelijkheid van de examiner	Begeleidt en draagt geen verantwoordelijkheid	Verantwoordelijk voor het uitvoeren van audits en terugkoppelen van de uitkomsten naar de examiner, opleidingscoördinator en de examencommissie	Verantwoordelijk voor het aanwijzen en toezien op de bekwaamheid van examinatoren en de kwaliteitszorg van opleidingen met betrekking tot toetsen
Eisen	-	Werkzaam bij HZ en minimaal BKE-gecertificeerd	Minimaal BKE-gecertificeerd of in het bezit van een externe audit of keurmerk	Houdt zich aan het reglement van afname, betracht zorgvuldigheid bij het afnemen van de toets	Inhoudelijk expert op de leerdoelen die worden getoetst De eisen worden door de opleiding vastgelegd in het opleidingsprofiel of indien aanwezig het toetsplan De beoordelaar hoeft niet bij HZ werkzaam te zijn.	Geen specifieke eisen voor de rol bij toetsen, omdat de onderwijs-ondersteuner per definitie onderwijskundige ervaring heeft	Minimaal BKE-gecertificeerd, bij voorkeur SKE-gecertificeerd	Minimaal BKE-gecertificeerd, bij voorkeur SKE-gecertificeerd